

نظام آموزشی بلژیک

- ۷ ..... ملاحظات تاریخی
- ۸ ..... ملاحظات جغرافیایی
- ۸ ..... ملاحظات سیاسی
- ۱۰ ..... ملاحظات اقتصادی
- ۱۱ ..... اشتغال
- ۱۲ ..... ارتباطات
- ۱۲ ..... جمعیت
- ۱۳ ..... زبان و مذهب
- ۱۳ ..... ملاحظات علمی
- ۱۴ ..... ساختار آموزشی
- ۱۵ ..... اصول آموزشی

۱۶.....	آموزش پایه
۱۶.....	ساختار آموزشی
۱۶.....	آموزش ابتدایی
۱۶.....	اهداف آموزشی
۱۷.....	ارزیابی تحصیلی
۱۷.....	آموزش استثنایی
۱۷.....	تقسیم بندی کودکان استثنایی
۱۸.....	آموزش معلمان
۱۸.....	مدرک مورد نیاز جهت تدریس در سطوح مختلف آموزشی
۱۹.....	آموزش ضمن خدمت
۱۹.....	پژوهش و تحقیقات
۱۹.....	اهداف عمومی
۱۹.....	روندهای جاری پژوهشی
۲۰.....	اقلیتهای قومی
۲۰.....	جامعه آلمانی زبان بلژیک
۲۰.....	مدیریت آموزشی
۲۰.....	نهادهای مرکزی
۲۳.....	نظارت آموزشی
۲۴.....	جامعه هلندی (فلمیش زبان) بلژیک
۲۴.....	آموزش پیش دبستانی (Kleuteronderwijs)
۲۴.....	ساختار آموزشی
۲۴.....	اهداف آموزشی
۲۵.....	آموزش پایه
۲۵.....	ساختار آموزشی
۲۶.....	آموزش ابتدایی (Lager Onderwijs)
۲۶.....	ساختار آموزشی
۲۷.....	اهداف آموزشی
۲۷.....	دوره های آموزشی

۲۷	ارزیابی و تأیید مدارک تحصیلی
۲۹	آموزش متوسطه (Secundair Onderwijs)
۲۹	ساختار آموزشی
۳۲	برنامه های آموزشی
۳۳	ارزیابی و تأیید مدارک علمی
۳۴	آموزش عالی
۳۴	ساختار آموزشی
۳۵	سال تحصیلی
۳۵	پذیرش تحصیلی
۳۶	ارزیابی تحصیلی
۳۷	آموزش معلمان
۳۷	مربیان آموزش پیش دبستانی
۳۸	آموزش معلمان ابتدایی
۳۹	آموزش معلمان متوسطه
۴۱	آموزش اساتید دانشگاهی
۴۱	آموزش فنی و حرفه ای
۴۱	ساختار آموزشی
۴۶	آموزش راه دور
۴۷	موسسات دولتی آموزش راه دور
۴۷	موسسات خصوصی آموزش راه دور
۴۷	دوره های آموزش راه دور دانشگاهی
۴۸	مشاوره آموزشی
۴۸	نهادهای مشاوره ای
۵۰	نظارت آموزشی
۵۰	مدیریت آموزشی
۵۰	نهادهای مرکزی
۵۴	بودجه بندی آموزشی
۵۵	شهریه دانشجویی

۵۵	جامعه فرانسه زبان بلژیک
۵۵	آموزش پیش دبستانی
۵۵	ساختار آموزشی
۵۵	اهداف آموزشی
۵۷	آموزش پایه
۵۷	ساختار آموزشی
۵۷	آموزش ابتدایی
۵۷	ساختار آموزشی
۵۸	اهداف آموزشی
۶۰	برنامه های آموزشی
۶۱	ارزیابی و تایید مدارک تحصیلی
۶۲	آموزش متوسطه
۶۲	ساختار آموزشی
۶۴	دوره های آموزشی
۶۶	ارزیابی و تایید مدارک تحصیلی
۶۷	آموزش عالی
۶۷	ساختار آموزشی
۶۸	سال تحصیلی
۶۹	پذیرش تحصیلی
۶۹	نحوه پذیرش
۶۹	ارزیابی تحصیلی
۷۰	آموزش معلمان
۷۰	آموزش معلمان پیش دبستانی
۷۰	آموزش معلمان ابتدایی
۷۱	آموزش معلمان متوسطه
۷۲	آموزش فنی و حرفه ای
۷۲	ساختار آموزشی
۷۶	آموزش راه دور
۷۶	موسسات دولتی آموزش راه دور

۷۷	موسسات خصوصی آموزش راه دور
۷۷	دوره‌های آموزش راه دور دانشگاهی
۷۷	مشاوره آموزشی
۷۷	نهادهای مشاوره ای
۷۸	نظارت آموزشی
۸۰	مدیریت آموزشی
۸۰	نهادهای مرکزی
۸۳	بودجه بندی آموزشی
۸۳	شهریه دانشجویی
۸۴	جامعه آلمانی زبان بلژیک
۸۴	آموزش پیش دبستانی
۸۴	ساختار آموزشی
۸۴	اهداف آموزشی
۸۶	آموزش پایه
۸۶	ساختار آموزشی
۸۶	آموزش ابتدایی
۸۶	ساختار آموزشی
۸۷	اهداف آموزشی
۸۸	اصلاحات اساسی
۸۹	ارزیابی تحصیلی
۹۱	آموزش متوسطه
۹۱	ساختار آموزشی
۹۳	دوره های آموزشی
۹۵	ارزشیابی و تأیید مدارک تحصیلی
۹۶	آموزش عالی
۹۶	ساختار آموزشی
۹۷	سال تحصیلی
۹۷	دوره های تحصیلی
۹۷	پذیرش تحصیلی
۹۷	ارزیابی تحصیلی

آموزش معلمان	۹۸
آموزش مربیان پیش دبستانی	۹۸
آموزش معلمان ابتدایی	۹۹
آموزش معلمان متوسطه	۱۰۰
آموزش فنی و حرفه ای	۱۰۲
ساختار آموزشی	۱۰۲
مشاوره آموزشی	۱۰۴
نهادهای مشاوره ای	۱۰۴
مدیریت آموزشی	۱۰۶
توزیع مسئولیت ها	۱۰۶
شهریه دانشجویی	۱۰۷
اصول و اهداف آموزشی	۱۰۷
اولویتها و علایق آموزشی	۱۰۷
قوانین آموزشی	۱۰۸
مدیریت آموزشی	۱۰۸
سطوح مدیریتی	۱۰۸
هزینه های آموزشی	۱۰۹
هزینه های عمومی بر امینای سطوح مختلف آموزشی طی سال ۱۹۹۴	۱۰۹

ملاحظات تاریخی

این سرزمین در زمانهای دور مسکن قبایل بلژی (Belgae) و سلطت‌ها بوده تا اینکه توسط ژولیوس (یولیوس) سزار امپراتور روم فتح گردید. فرانکها نیز از قرن سوم تا نهم میلادی آن را اداره کردند و بعدها جزء امپراطوری شارلمانی شد که پس از تجزیه امپراطوری شارلمانی جزو دولت لوتارینگیا گردید و با سرزمینهای فعلی هلند و لوکزامبورگ و قسمتهایی از فرانسه و آلمان اداره می‌شد. در همان زمان انقلابات و شورشهای فراوان موجبات استقلال نسبی آن را فراهم آورد. در قرن چهاردهم میلادی بلژیک در دست خاندان بورگاندی افتاد و از طریق آنان در سال ۱۴۸۲ تحت تسلط خاندان هابسبورگ درآمد که بعداً تحت نفوذ چندین دولت دیگر واقع شد. در سالهای آخر قرن هجدهم فرانسویان بر آن سلطه راندند تا سال ۱۸۱۵ که بلژیک با هلند متحد شد، اما این اتحاد نیز چندی نپائید و سرانجام بلژیک در سال ۱۸۳۱ مستقل شده دارای حکومتی سلطنتی گردید و لئوپولد ساکس کوبورگ بعنوان نخستین پادشاه آن برگزیده شد. اما ویلیام اول پادشاه وقت هلند مایل به شناختن حقوق اساسی بلژیک نبود و به آنجا لشکر کشی کرد ولی از نیروهای فرانسه شکست خورده و عقب نشینی نمود.

در سالهای نیمه دوم قرن نوزدهم صنایع بلژیک پیشرفت فراوانی کرده و فکر ایجاد مستعمرات نخستین بار توسط لئوپولد دوم، دومین پادشاه آن کشور به مرحله اجرا درآمد و استانی کاشف بلژیکی با حمایت پادشاه، زئیر (کنگوی آنزمان) را ضمیمه بلژیک کرد که از آن زمان بیش از قرن آن را استعمار کرد. بلژیک در هر دو جنگ بین‌المللی بیطرفی خود را اعلام کرد ولی در هر دو جنگ بوسیله آلمان اشغال شد. تسلیم بلاشرط لئوپولد سوم پادشاه وقت در مقابل سربازان آلمانی، در جنگ دوم جهانی اثر نامطلوبی از

وی در بلژیکها بجای گذاشت تا حدی که پس از جنگ عدم صلاحیت وی برای رهبری کشور مطرح شد و سرانجام حکومت بلژیک به پسرش بود وئن اول تفویض گردید. از آن زمان بلژیک نقش مهمی را در سیاست منطقه داشته و به عضویت چندین اتحادیه و پیمان درآمده است.

ملاحظات جغرافیایی

بلژیک با ۳۰,۵۱۳ کیلومتر مربع وسعت (صدویست و دومین کشور جهان) در نیمکره شمالی، نیمکره شرقی، در شمال غربی قاره اروپا، در جنوب دریای شمال و هم مرز با کشورهای هلند در شمال، آلمان غربی در شرق، لوگزامبورگ در جنوب شرقی و فرانسه در جنوب و غرب، می باشد. بلژیک سرزمینی کم ارتفاع بوده که جلگه ها بیش از نیمی از آن را شامل میشوند. فلات آردن که در جنوب این کشور واقع شده ناحیه نسبتاً مرتفع است.

مهمترین رودهای بلژیک موز و اسکو(با شعباتشان) می باشند. جنگلهای بلژیک پهنه نسبتاً وسیعی را در بر گرفته و بیشتر در ناحیه جنوبی آن واقع شده اند. آب و هوا معتدل و مرطوب و پر باران است. بلندترین نقطه آن قله بوتراژ با ۶۹۴ متر ارتفاع بوده و رودهای موز (۹۴۹ کیلومتر) و اسکو (۴۳۵ کیلومتر) طولترین رودهای آنند که قسمت اعظم آنها در فرانسه و هلند جریان دارند.

ملاحظات سیاسی

حکومت این کشور پادشاهی است و پادشاه آن بودوئن اول، و نخست وزیر مارک ایسکنس میباشد. قوه مقننه از دو مجلس قانونگذاری تشکیل یافته ، سنا با ۱۸۲ عضو و مجلس نمایندگان با ۲۱۲ عضو

که دوره نمایندگی هریک از این مجالس چهارسال است. قانون اساسی موجود در سال ۱۸۳۱ تدوین گشته و در سال ۱۹۷۰ اصلاحاتی بر آن افزوده گردیده است. براساس آخرین تقسیمات کشوری، بلژیک از ۹ استان تشکیل گردیده که تا حد زیادی در امور داخلی بصورت خودمختار عمل می نماید. فعالیت احزاب در بلژیک نسبتاً آزاد است و احزاب مهم آن عبارتند از: حزب سوسیال مسیحی، حزب سوسیالیست، حزب لیبرال، اتحاد مردم، جبهه دموکراتیک فرانکوفون و حزب کمونیست. بلژیک در سال ۱۸۳۱ از هلند مستقل شد. روز ملی آن بیست و یکم ژوئیه بوده و در سال ۱۹۴۵ به عضویت سازمان ملل درآمد و علاوه بر آن در سازمانهای ناتو- بنلوکس- وئو- شورای اروپا- جامعه اروپا- اواسی دی- اسه-امس- فانو- گات- یاآ- بانک جهانی- ایکائو- ایدب- ایفک- ایلو- ایمکو- ایفم- ایتو- یونسکو- یوپو- وهو- ومو- آدب- سی سی دی نیز عضویت دارد.

کشور بلژیک در سال ۱۸۳۰ م پا به عرصه وجود نهاد. قانون اساسی این کشور با منصوب نمودن یک پادشاه به عنوان رهبر کشور، اقدام به تمهید ساختارهای لازم برای یک کشور واحد و متمرکز نمود. در سال ۱۹۷۰ م، کشور بلژیک بعد از اجرای ۴ مرحله اصلاحات در قانون اساسی به یک کشور فدرال متشکل از سه جامعه - هلندی زبان، آلمانی زبان، فرانسه زبان و ۳ منطقه موسوم به FLEMISH; WALLON و بروکسل تغییر یافت.

هر کدام از جوامع و مناطق فوق الذکر بنابه وضعیت حقیقی و حقوقی خود، از لحاظ قانونگذاری و اجرای قانون به صورت مستقل عمل می کنند. به همین خاطر شورای متشکل از رؤسای قانونی جوامع و مناطق فوق متشکل شده و اقدام به تصویب قوانینی می نمایند که در حکم دستورالعمل بوده و در سراسر کشور نهادها و سازمانهای مختلف ملزم به اجرای آن می باشد. هر کدام از سه جامعه فوق نسبت به موضوعات

فرهنگی، آموزش، زبان و امور انسانی منطقه خود مسئولیت قانونی دارند. منطق سه گانه نیز در این بین مسئولیت اقتصاد، انرژی، حمل و نقل و خدمات دولتی، برنامه ریزی شهری و کشوری محیط زیست را بر عهده دارند. دولت فدرال با به عهده داشتن روابط خارجی، دادگستری و امور دفاعی و قانونگزاری اقتصادی و اجتماعی به صورت نهاد مافوق انجام می نماید.

در زیر مجموعه مناطق سه گانه تعداد ۱۰ استان و ۵۸۹ بخش وجود دارند که مسئولیت امور محلی و استانی را عهده دار میباشند. قانون اساسی کشور جدایی دین از سیاست و یا دولت از کلیسا را تضمین نموده است. قانون اساسی کشور جدایی دین از سیاست و یا دولت از کلیسا را تضمین نموده است. این روی، در کشور بلژیک دین رسمی وجود ندارد ولی کلیسای کاتولیک در بیشتر نقاط کشور نمایندگی دارد.

ملاحظات اقتصادی

واحد پول آن فرانک بلژیک (BF) معادل ۱۰۰ سانتیم است که هر ۳۱/۱ آن برابر یک دلار است. تولید ناخالص ملی در سال ۱۹۷۹ حدود ۷۸/۵۷ میلیارد دلار بوده (درآمد سرانه ۷,۹۷۱ دلار) که ۳۰٪ آن از صنایع و ۴٪ از کشاورزی، ۲۵٪ از تجارت و ۲۴٪ از خدمات بدست می آید. نرخ سالانه رشد تولید ناخالص ملی حدود ۳/۵٪ می باشد. درآمد بودجه ملی در سال ۱۹۷۷ بالغ بر ۲۸/۵ میلیارد دلار و هزینه های بودجه در همین سال معادل ۲۲/۹۷ میلیارد دلار بوده است. واردات بلژیک در سال ۱۹۷۷ حدود ۴۸/۳ میلیارد دلار بوده که بیشتر شامل: دانه های نباتی، پوست، مواد معدنی، نفت، مواد شیمیایی، خشکبار، قالی، منسوجات، الماس، وسایل الکتریکی و ماشین است که اکثراً از کشورهای آلمان غربی (۲۲٪)، فرانسه

(۱۷٪)، هلند (۱۶٪) و آمریکا (۶٪) وارد می شود. میزان صادرات این کشور حدود ۴۴/۸ میلیارد دلار است که بیشتر شامل: مواد شیمیایی، چوب، منسوجات، الماس تراشیده، فرآورده های آهن و فولاد، ماشین آلات و اتومبیل، شیشه و مواد غیر فلزی است و اکثراً به کشورهای آلمان (۲۲٪)، فرانسه (۱۹٪)، هلند (۱۷٪) و انگلستان (۶٪) صادر می شود. مهمترین صنایع کشور عبارتند از: صنایع فولاد و ذوب فلزات، نساجی، الکتریکی، تراش الماس، شیمیایی، شیشه و اتومبیل. چغندر قند، علوفه، سیب زمینی، چاودار و دام نیز مهمترین محصولات کشاورزی و دامپروری آن کشور را تشکیل داده و سرانه زمین مزروعی برای هر نفر بالغ بر ۰/۰۸ هکتار می باشد. تولید سالیانه گوشت گاو ۲۹۴,۹۰۰ تن، گوشت خوک ۴۰۰,۶۱۱ تن و صید ماهی ۴۹,۰۰۰ تن می باشد. تولید سالانه نیروی الکتریسیته نیز معادل ۴۷/۱ میلیارد کیلووات ساعت است. ذغال سنگ مهمترین ماده معدنی بوده و آهن، سرب، روی، مس، طلا، نیکل، قلع، فسفات و منگنز به مقادیری کمتری وجود دارند.

اشتغال

نیروی کار کشور بالغ بر ۴,۰۰۰,۰۰۰ نفر است که ۳۰٪ آن در صنایع، ۳٪ در بخش کشاورزی، ۸٪ در بازرگانی و تجارت و ۴۷٪ در خدمات مشغول کار هستند. تعداد ثابت افراد ارتیش ۹۰,۰۰۰ نفر و ذخیره آن ۵۵,۵۰۰ نفر است.

در حال حاضر، مهمترین زمینه های اشتغال در این کشور بخش صنعت با ۲۷/۵٪، خدمات عمومی ۷٪ و کشاورزی تنها با ۲/۵٪ میباشد. نرخ بیکاری در این کشور ۱۳/۵٪ است.

ارتباطات

در بلژیک حدود ۸۰۰,۱۲۵ کیلومتر راه وجود داشته و ۷۳۸,۲۰,۰۰۰ اتومبیل سواری و ۴۰۰,۲۹۳ وسیله نقلیه عمومی (۱۹۷۶) مورداستفاده بوده است. همچنین ۳۸۸,۰۰۱,۱ اتومبیل سواری و ۷۰,۶۲۰ وسیله نقلیه عمومی تولید شده است. طول راه آهن مورداستفاده نیز بالغ بر ۲۱۶,۴ کیلومتر بوده است و ارتباطات هوایی داخلی و بین المللی این کشور توسط هواپیمایی سابنا انجام می شود. تعداد جهانگردانی که سالیانه (۱۹۷۶) از بلژیک دیدن می کنند در حدود ۴۷۸,۰۰۰,۷ نفر می باشند. ارتباطات بلژیک بوسیله دولت کنترل می شود. در سال ۱۹۷۶ تعداد ۴۸ فرستنده رادیویی و ۲۸ فرستنده تلویزیونی، و ۴,۰۴۴,۰۰۰ گیرنده رادیویی و ۲,۶۴۶,۰۰۰ گیرنده تلویزیونی مورداستفاده بوده و در سال ۱۹۷۵,۱,۹۷۶,۰۰۰ رادیو و ۵۷۹,۰۰۰ تلویزیون تولید گردیده است. در سال ۱۹۷۶ تعداد ۲,۹۴۹,۰۰۰ شماره تلفن مورد استفاده بوده است. بطور متوسط ۳۰ نشریه روزانه با تیراژی حدود ۲,۴۱۶,۰۰۰ و سرانه ۲۳۹ روزنامه برای هزار نفر (۱۹۷۵) منتشر میشود. مقیاس مورداستفاده سیستم متریک است.

جمعیت

طبق آمار سال ۲۰۰۳، جمعیت بلژیک بر ۱۰,۳۳۹,۰۰۰ نفر (پنجاه و هشتمین کشور جهان) بالغ می گردد. تراکم جمعیت ۳۲۳/۵ نفر در کیلومتر مربع میباشد. ۷۱٪ مردم کشور ساکن شهرها بوده و پرجمعیت ترین شهر آن (بروکسل) حدود ۱۰/۸۵٪ جمعیت کشور را تشکیل میدهد.

از جمله دیگر شهرهای پرجمعیت میتوان از گنبد (گان)، لیژ، آنتورپن [آنورس] بروگه [بروژ] نام برد. از لحاظ توزیع سنی: $23/4\%$ جمعیت را نیز افراد بالاتر از ۶۰ سال تشکیل داده و متوسط عمر مردان $67/8$ سال و زنان $74/2$ سال است. در بلژیک میزان تولد $12/3$ نفر در هزار و میزان مرگ و میر $11/4$ در هزار و رشد جمعیت $0/9\%$ است. میزان مرگ و میر کودکان نیز ۱۴ نفر در هر هزار نوزاد میباشد. مردم آن از نژاد سفید بوده و از اقوام فامان (هلندی زبان) 58% و الوان (فرانسوی زبان) 41% و آلمانی 1% میباشند.

زبان و مذهب

90% مردم آن کاتولیک و یاقی پروتستان و یهودی میباشند. زبانهای رایج هلندی، فرانسوی و آلمانی بوده و خط رایج لاتین است.

ملاحظات علمی

نرخ ثبت نام ناخالص بر مبنای سطوح مختلف آموزشی طی سال ۱۹۹۴

- پیش دبستانی: ۱۱۸ درصد
- اولین سطح: ۱۰۳ درصد
- دومین سطح: ۱۴۶ درصد
- سومین سطح: $54/4$ درصد

ساختار آموزشی

آموزش ویا تحصیلات اجباری در کشور بلژیک دوازده سال بوده و از ۶-۱۸ سالگی به طول می انجامد. این دوره تحصیلی تا سن ۱۵ سالگی اجباری بوده و دانش آموزانی که حداقل اولین دوره دو ساله مقطع متوسطه را تکمیل شده ویا مایل به ادامه آن تا سن ۱۸ سالگی نباشند می توانند از طریق آموزش اجباری پاره وقت به این کار مبادرت نمایند. همچنین دانش آموزانی که دوره سه ساله آموزش متوسطه را تکمیل نکرده باشند موظف هستند تا سن ۱۶ سالگی در دوره تحصیلات اجباری تمام وقت شرکت نمایند. نوع اول یا آموزش جدید متشکل از آموزش متوسطه در دو سطح (۱،۲) بوده که به چهار رشته تحصیلی عمومی، فنی، حرفه ای و هنری و دو شاخه اصلی تقسیم می شود که یکی از این شاخه ها به آموزش عالی و دیگری به اشتغال ختم می شود. نوع دوم یا آموزش سنتی مربوط به مقطع متوسطه در دو سطح (۱،۲) سه رشته عمومی، فنی و حرفه ای میباشد. آموزش نوع اول تقریباً در تمام مدارس فرانسه زبان و آلمانی زبان رواج دارد. آموزش نوع اول و آموزش نوع دوم در جامعه هلندی زبان کشور بلژیک توسط یک ساختار متحدالشکل جایگزین شده اند. برای ورود به دانشگاه بایستی دانش آموز در دوره یک ساله پیش دانشگاهی شرکت نماید. همچنین چنانچه دانش آموز مایل به ورود به بازار اشتغال باشد موظف است بعد از ۶ سال تحصیلی در دوره متوسطه در یک دوره یک ساله تخصص ویا فوق العاده شرکت نماید. آموزش پاره وقت یا مستمع آزاد مختص افراد ۶ تا ۱۵ ساله بوده و تنها برای آخزین سال دوره تحصیلات اجباری در دسترس میباشد. سال اول این دوره ۳۶۰ ساعت و سالهای بعد ۲۴۰ ساعت می باشد. آموزش نظری کار آموزان به

همین ترتیب در سال اول آموزش پاره وقت ۳۶۰ ساعت و در سالهای بعدی ۲۴۰ ساعت به طول می انجامد

موافقت نامه آموزش اشتغال مختص افراد سنین ۱۸-۲۵ سال بوده و چنانچه توسط یک کار فرما برای

متقاضی اجرا گردد ۲۶۵ ساعت ولی چنانچه در یک موسسه آموزشی صورت پذیرد طول دوره آن ۵۰۰

ساعت خواهد بود .

اصول آموزشی

ماده قانون شماره ۱۷ قانون اساسی کشور بلژیک که در سال ۱۸۳۱ میلادی به تصویب رسیده است ،

آموزش آزاد را برای همه شهروندان بلژیکی ضمانت کرده است. این ماده قانون به معنای حذف هر نوع

انحصار به مقوله آموزش میباشد. این ماده قانون همچنین به والدین اجازه میدهد که فرزندان را در مدرسه

و موسسه آموزشی که با اصول مذهبی و فلسفی آنان تطابق دارد ، ثبت نام نمایند. بخش آموزش جوامع سه

گانه کشور است به اعتقادات مذهبی و فلسفی متقاضیان آموزش به صورت بیطرف عمل مینماید. به همین

خاطر همه مدارس مناطق سه گانه که دارای هیأت مدیره و محلی هستند، موظف میباشند دانش آموزان

را در انتخاب نوع آموزش - اعم از آموزش سکولار یا آموزش مذهبی آزاد بگذارند. قانون اساسی کشور

همچنین تمام شهروندان جامعه را محق آموزش دانسته بعبارت دیگر مضمون این قانون می رساند که آموزش

دوره تحصیلات پایه برای تمام شهروندان هیچگونه هزینه ای دربر نداشته و به صورت کاملاً رایگان ارائه می

گردد.

آموزش پایه

ساختار آموزشی

بر اساس ماده قانون شماره ۲۹ قانون اساسی مصوب سال ۱۹۸۳ م. طول دوره تحصیلات اجباری دوازده سال بوده و از ۶/۱۸ سالگی به طول می انجامد .

یه همین خاطر دانش آموزان موظف هستند تا سن ۱۵ سالگی به صورت تمام وقت در مدرسه حضور بهم رسانده تا از این طریق دوره تحصیلات ابتدایی را به پایان رسانیده و بعد از آن نیز حداقل دو سال تحصیلات متوسطه را تکمیل نموده اند موظف هستند تا سن ۱۶ سالگی به صورت تمام وقت در مدرسه حضور بهم رسانند. همچنین دانش آموزانی که مایل به ادامه تحصیلات اجباری تمام وقت تا سن ۱۸ سالگی نیستند بایستی این دوره را به صورت پاره وقت تا سن ۱۸ سالگی به پایان رسانند. دوره تحصیلات اجباری پاره وقت به دوره ای اطلاق می شود که در آن دانش آموز موظف است چه به صورت پاره وقت و یا به صورت یک دوره آموزشی تأیید شده در یک موسسه آموزشی رسمی به تحصیل مشغول گردد .

آموزش ابتدایی

اهداف آموزشی

از جمله مهمترین اهداف آموزش ابتدایی میتوان از موارد ذیل نام برد:

- توسعه فردی دانش آموزان در شناخت هویت خود
- سرعت بخشیدن به شکل گیری اجتماعی آنان
- مشارکت فعال در آموزش

- کمک به آنان در کسب دانش و مهارتها،

- مبارزه با نابرابریها در آموزش و پرورش

مدت زمان کلاس ارائه دروس در هفته

جمع ساعات درسی در هفته در دوره ابتدایی ۲۸ ساعت است

ارزیابی تحصیلی

ارزشیابی به صورت مشاهده و آزمون است . میزان پیشرفت دانش آموزان بر اساس کارهای کلاسی آنان ، تکالیف منزل و آزمونهای معلم ساخته ، که به طور مرتب به اجرا گذاشته می شوند ، مورد بررسی و اندازه گیری قرار می گیرد . نتایج این ارزشیابی ها در کارنامه دانش آموزان تنظیم و به اطلاع خود دانش آموز و والدین او رسانده می شود. در پایان سال معلم با استفاده از کلیه اطلاعات تصمیم می گیرد که دانش آموز آمادگی ارتقاء به پایه بالاتر را دارد یا ندارد .

آموزش استثنایی

نسبت دانش آموزان استثنایی به تعداد کل دانش آموزان ۴ درصد است. هدف آموزش استثنایی آموزش کودکانی است که رشد جسمی، حسی، روحی، اجتماعی و ذهنی آنها با معلولیت و یا مشکلات آموزشی و یادگیری همراه شده است .

تقسیم بندی کودکان استثنایی

- کودکان عقب افتاده ذهنی (در حد خفیف)

- کودکان عقب افتاده ذهنی (در حد حاد و جدی)
- کودکان دارای مشکلات جدی عاطفی / رفتاری
- کودکان دارای معلولیت جسمی
- کودکان دارای بیماری های طولی المدت
- کودکان نابینا
- کودکان ناشنوا
- کودکان دارای مشکلات یادگیری

آموزش معلمان

مدرک مورد نیاز جهت تدریس در سطوح مختلف آموزشی

- پیش دبستانی : به پایان رساندن دوره تربیت معلم در مؤسسات تربیت معلم و در زمینه های مربوطه
- سطح اول : به پایان رساندن دوره تربیت معلم در مؤسسات تربیت معلم و در زمینه های مربوطه
- سطح دوم : در دوره اول متوسطه نیز معلمان همانند دوره پیش دبستان و ابتدایی باید دوره تربیت معلم را در مؤسسات تربیت معلم به پایان رسانده باشند. اما در دوره دوم متوسطه ، معلمان باید دوره تربیت معلم چهار ساله در دانشگاه را به پایان رسانده باشند .
- سطح سوم: -

آموزش ضمن خدمت

آموزش ضمن خدمت به صورت غیر متمرکز و برحسب نیاز هر مدرسه ارائه میشود. به عبارت دیگر مدارس می توانند براساس نیاز خود و اعضای آموزشی خود برنامه آموزش ضمن خدمت خود را تنظیم و به اجرا گذارند .

پژوهش و تحقیقات

اهداف عمومی

اصلی ترین هدف تحقیقات آموزشی، انجام پژوهشهای علمی و متناسب در زمینه های عام آموزش و پرورش همچون جامعه شناسی آموزش و پرورش، روانشناسی تربیتی، قوانین و مقررات آموزشی، اقتصاد آموزش و پرورش، تاریخ آموزش و پرورش و زبانشناسی آموزش و پرورش است.

روندهای جاری پژوهشی

جدیدترین اولویت های پژوهشی در سطح آموزش و پرورش کشور عبارتند از :

- کیفیت آموزش (هدفها ، ارزشیابی روشهای کنترل کیفیت ، توسعه مراقبتها و غیره)
- امور مالی آموزش
- مدیریت و استقلال مدارس
- روشهای تدریس
- آموزش ارزشها
- مسایل آموزش و پرورش
- آموزش بزرگسالان

اقلیتهای قومی

اقلیتهای سه گانه عبارتند از بلژیکی‌های فلمیش، فرانسوی و آلمانی زبان، که هر یک دارای مجلس مقننه و یک نماینده هستند. از سال ۱۹۸۹ به این سو، کلیه امور آموزشی به حوزه قضایی اقلیتها و نواحی واگذار شده است و شوراهای فلمیش، فرانسوی و آلمانی در خصوص تحصیل و آموزش دارای اختیار قانونگذاری هستند.

جامعه آلمانی زبان بلژیک

مدیریت آموزشی

نهادهای مرکزی

به دنبال اصلاحات عمل آمده در قانون اساسی کشور بلژیک، سیاست آموزشی در حیطه مسئولیت مجلس ملی، دولت محلی و وزیر آموزش جامعه آلمانی زبان قرار گرفته است. در جامعه آلمانی، به جز مدارس خصوصی، سه نوع موسسه آموزشی مهم به شرح زیر وجود دارد:

- موسسات آموزشی عمومی که مدیریت، سازماندهی و بودجه بندی آنها کاملاً دولتی است.
  - موسسات آموزشی عمومی که از نهادهای جامعه یارانه دریافت نموده ولی توسط مقامات محلی اداره میشوند.
  - موسسات آموزشی آزاد وابسته و یا غیر وابسته که از بودجه عمومی جامعه یارانه دریافت می نمایند.
- لازم به یادآوری است که هر کدام از موسسات آموزشی فوق الذکر دارای یک شبکه ویژه آموزشی متشکل از یک و یا بیشتر از یک سازمان بوده و هر کدام نیز مدارس ویژه خود را دارند.

نهاد سازماندهنده بخش آموزش عمومی جامعه آلمان زبان وزیر آموزش میباشد. وزیر آموزش به صورت مستقیم بر تمام تاسیسات آموزشی و فعالیت مدیران آموزشی شبکه آموزشی وزارتخانه خود نظارت مینماید. البته خاطر نشان میشود که نهادهای سازمان دهنده موسسات آموزشی عمومی یارانه گیر و موسسات آموزشی آزاد به ترتیب از میان افراد حقیقی و یا حقوقی جامعه میباشد. وزیر آموزش تحت یک سری شرایط خاص و معین به تاسیسات آموزشی جامعه یارانه اعطا می کند. به همین خاطر تاسیسات آموزشی موظف هستند:

- راجع به زبان آموزش از مقررات قانونی تبعیت نمایند.
- ساختار مورد تأیید وزیر آموزش برای خود برگزینند
- دوره تحصیلات را به گونه ای اجرا نمایند که بالزامات قانونی وزارتخانه آموزش تطابق داشته باشد.
- نسبت به نظارت و بازرسی آموزشی بازرسان آموزشی دولت محلی - که مسئولیت تأیید و یا رد وضعیت مطلوب آموزشی موسسات آموزشی را برعهده دارند - همکاری نمایند.
- تعداد شاگردان نسبت به تعداد صندلیهای موجود در کلاسهای درس را به حداقل برسانند.
- امکانات آموزشی کانل درمحل موسسه مستقر نموده و استانداردهای بهداشتی را به صورت کامل رعایت نمایند.
- در زمینه تعطیلات رسمی و مرخصی کارکنان آموزشی از دستورالعمل مربوطه تبعیت نمایند.
- کارمندی را استخدام نمایند که سلامت دانش آموزان را به خطر نیندازند.
- تمام امکانات و مواد آموزشی را طبق استانداردهای موجود برای دانش آموزان مهیا نمایند.

حال با این تفاسیر چنانچه موسسه آموزشی شرایط فوق الذکر را به طور کامل رعایت نماید، نهادهای سازماندهنده آن در انتخاب کارمندان، آموزشی و روش تدریس آزاد خواهد بود. همچنین وزیر آموزش، به خاطر آزادی آموزش یارانه دار، راجع به نحوه و سیستم ژحمل و نقل مدرسه و سازمان فعالیتهای آموزشی ضمن خدمت متمرکز و غیر متمرکز کارمندان آموزشی تصمیم گیری می نماید. مدیریت روزانه هر کدام از موسسات آموزش فوق الذکر معمولاً برعهده نهاد سازمان دهنده و یا معلم ارشدی است که مسئولیت فوق به وی تفویض شده است.

علاوه بر این هر کدام از موسسات آموزشی جامعه مسئولیت کامل ارزشیابی تحصیلی دانش آموزان خود را برعهده دارند. بر همین اساس، نهاد سازماندهنده مرتب با موسسه آموزشی، با رعایت قوانین و دستورالعملهای مربوطه می تواند شکل ارزشیابی تحصیلی و راههای نظارت و مکاتبه نتایج ارزشیابی خود را تعیین مینماید. دولت محلی جامعه آلمانی زبان، تا آنجایی که قوانین و دستورالعمل اجازه آن را صادر نموده باشند، تمام هزینه های بخش آموزش را تأمین می نماید. این قبیل یارانه ها به صورت کامل یا به صورت جزئی برای تأمین هزینه های مشروح در زیر در اختیار موسسات مختلف آموزشی قرار میگیرد:

پرداخت حقوق و دستمزد و پاداش کارمندان بخش آموزش

هزینه عملیاتی بر اساس ملاک های از پیش تعیین شده

هزینه های مربوط به تاسیسات، امکانات و ساخت و ساز و توسعه در چارچوب محدوده اعتبارات مهیا

در قانون بودجه

البته خاطر نشان میشود که تأمین مالی بخش آموزش تا حدودی به نسبت دانش آموزان به معلمین

بستگی دارد. از سپتامبر سال ۱۹۸۴ م به این سو قوانینی که بر نسبت دانش آموزان به معلمین حاکم هستند

براساس یک سری واحدهای یارانه پذیراستوار بوده اند که از آن به سیستم اعطای منابع مالی بر اساس زنگ تحصیلی یاد می شود.

یک چنین قانونی به مدارس اجازه داده است تا براساس تعداد کل دانش آموزان خود شمار قطعی زنگ های تحصیلی را معین نمایند. به همین خاطر مدارس مجازند تا به ازاء هر بیست ساعت تحصیلی درمقطع متوسطه و ۲۸ ساعت تحصیلی درمقطع ابتدایی یک معلم تمام وقت به استخدام خود درآورند. لذا مشاهده میشود که یک چنین سیستمی مدارس منطقه را قادر نموده است تا ساختار خود را بر اساس نیازهای دانش آموزان خود طراحی و تنظیم نمایند.

نظارت آموزشی

دربخش آموزش جامعه آلمانی زبان بلژیک نظام سه گانه نظارتی متشکل از موارد ذیل مشهود است :

- سرویس نظارتی حصول اطمینان از بهره گیری مناسب و بجای یارانه های آموزشی
- این سرویس عمدتاً بر شمار دانش آموزان و شاگردان مدارس کنترل کامل دارد.
- سرویس بازرسی که سطح آموزشی در موسسات آموزشی جامعه را مورد ارزیابی قرار داده و راجع به صلاحیت کارمندان بخش آموزش نظر خود را اعلام مینمایند. این سرویس همچنین با دادن مشاوره به معلمین و کمک به آنان در امر برنامه ریزی تحصیلی و توسعه روشها و تکنیک های تدریس به آنان در امور آموزش کمک مینماید. علاوه بر این، سرویس فوق سطح آموزش در جامعه را مورد ارزیابی قرار میدهد. البته نهادهای سازمان دهنده نیز در شبکه خود دارای یک سرویس بازرسی آموزشی هستند .

- هر ۶ ماه یکبار، بازرسان برای آموزش ضمن خدمت معلمین برنامه ریزی مینمایند.

• سرویس ارزیابی فوق فعلاً در جامعه فرانسه زبان فعال بوده ولی قرار است در آینده نزدیک وزیر آموزش جامعه آلمانی نیز سرویس فوق راره اندازی نماید. این سرویسهای ارزیابی و بازرسی دو جامعه دیگر و کشورهای همسایه همکاری نزدیک خواهد نمود.

• کمیته ارزشیابی تأیید دوره های تحصیلی متوسطه از حیث تکمیل براساس مفاد قوانین و دستورالعملهای مربوطه میباشد. این کمیته همچنین تأیید و یا رد گواهینامه تحصیلی مقاطع مختلف متوسطه را برعهده دارد .

جامعه هلندی (فلمیش زبان) بلژیک

آموزش پیش دبستانی (Kleuteronderwijs)

ساختار آموزشی

حضور در دوره آموزش پیش دبستانی برای کودکان اختیاری بوده و این دوره مختص کودکان سنین (۶-۵/۲) ساله میباشد. این دوره آموزشی کاملاً رایگان بوده و نرخ شرکت کودکان سه ساله ۹۲٪ و کودکان چهار ساله ۹۷٪ و کودکان پنج سال و بالا ۱۰۰٪ درصد است.

همانگونه که از نام این دوره پیداست، دوره آمادگی برای آموزش ابتدایی به شمار میرود.

اهداف آموزشی

از جمله اهداف کلی آموزش پیش دبستانی میتوان به موارد ذیل اشاره نمود:

پرورش خلاقیتهای ذهنی و تعادل فیزیکی کودکان

پرورش مهارت‌های فکری کودکان

پرورش مهارت‌های ارتباطی و گفتاری کودکان

پرورش استقلال و خلاقیت کودکان

در ایالت فلاندر مدارس پیش دبستانی استثنایی ویژه کودکان عقب مانده ذهنی و جسمی نیز وجود دارد. مدارس پیش دبستانی مختلط بوده و در بیشتر موارد به یک مدرسه ابتدایی چسبیده هستند. در بیشتر مدارس پیش دبستانی براساس اندازه مدرسه، کودکان در سه گروه سنی طبقه بندی می شوند و هر گروه به دست یک مربی سپرده میشود. سال تحصیلی مدارس پیش دبستانی مانند مدارس ابتدایی است. در این قبیل مدارس ارزیابی عمدتاً براساس مشاهدات مربی صورت می پذیرد و کودکان به طور خودکار به کلاس بالاتر ارتقا مییابند. مراکز مشاوره همگام با یک تیم آموزشی میزان پیشرفت کودکان را مورد بررسی قرار می دهند.

آموزش پایه

ساختار آموزشی

بر اساس ماده قانون مصوب ۲۹ ژوئن سال ۱۹۸۳ میلادی ، دوره تحصیلات اجباری از سن ۶-۱۸ سالگی بوده و در مجموع (۱۲) سال به طول می انجامد. در ایالت فلاندر دانش آموزان موظف هستند به صورت تمام وقت تا سن پانزده سالگی برای تکمیل دوره ابتدایی و حداقل دو سال اول دوره متوسطه در مدرسه حضور بهم رسانند. دانش آموزانی که به هر دلیلی موفق نشوند اولین دوره دوساله مقطع متوسطه را به اتمام رسانند، موظف هستند تا سن شانزده سالگی به صورت تمام وقت در مدرسه باقی بمانند.

همچنین دانش آموزانی که مایل به ادامه تحصیلات اجباری تا سن هجده سالگی نباشند بایستی تا سن هجده سالگی در دوره تحصیلات اجباری پاره وقت شرکت نمایند.

آموزش ابتدایی (Lager Onderwijs)

ساختار آموزشی

آموزش ابتدایی ویژه کودکان سنین ۱۲-۶ سال بوده و به سه دوره دوساله تقسیم بندی شده است. این مقطع تحصیلی هیچگونه هزینه ای برای والدین دربرندارد. دانش آموزان در این دوره تحصیلی به صورت مختلط در مدرسه حضور بهم میرسانند. البته در این بین مدارس نیز وجود دارند که به صورت منفرد - دخترانه یا پسرانه - فعالیت مینمایند.

کلاسهای این دوره براساس سن دانش آموزان طبقه بندی میشود. در این مقطع نیز نسبت شاگرد / معلم بر اساس نظام نسبت معلم / زنگ تحصیلی تعیین میگردد. دانش آموزان پایه ابتدایی پنج روز در هفته در دو شیفت صبح و عصر- به استثنای بعدازظهر چهارشنبه - به مدرسه میروند که در مجموع سال تحصیلی آنان (۱۸۲) روزه طول می انجامد .

لازم به یاد آوری است که دانش آموزان مقطع ابتدایی (۲۸) هفته در سال در زنگهای تحصیلی (۵۰) دقیقه ای در کلاسهای درس شرکت مینمایند. سال تحصیلی پایه ابتدایی از اول ماه سپتامبر آغاز و در ۳۰ ژوئن خاتمه مییابد. مدارس این مقطع در سه تعطیلی - عید کریسمس ، عید پاک ، تعطیلات دو ماه تابستان و یک تعطیلی کوتاه مدت میان ترمی - تعطیل مینمایند.

اهداف آموزشی

اهداف کلی آموزش ابتدایی در موارد زیر خلاصه بندی شده است:

- کمک به رشد شخصیتی کودک همزمان با ارج نهادن به هویت وی برای تشویق او به مشارکت

فعالانه در آموزش و ورود به اجتماع

- کمک به کودک برای کسب مهارت‌های پایه
- کمک به کودک برای غلبه بر نابرابری و ناتوانی‌های وی در رابطه با مدرسه و آموزش

دوره های آموزشی

برنامه درسی مقطع ابتدایی متشکل از دروسی نظیر دین و اخلاق، مشاهده محیط زیست، زبان هلندی

، ریاضیات، نقاشی و رسم، کارهای دستی، تربیت بدنی، موسیقی و نوشتن است.

در شهر بروکسل آموزش زبان فرانسه در سال اول آزاد ولی از سال سوم به بعد اجباری می باشد ولی

در تمام دیگر مدارس فلاندری زبان فرانسه ممکن است از سال پنجم و ششم به بعد آموزش داده شود. در این

مقطع به دانش آموزان آموزش صحیح مصرف کردن نیز ارائه میشود

ارزیابی و تأیید مدارک تحصیلی

همانگونه که قبلاً نیز بدان اشاره گردید، ارزشیابی زمینه ای است که در آن آزادی تعلیم و تربیتی کلیه

کودکان توسط نهادهای سازمان دهنده آموزشی ضمانت شده است. بعبارت دیگر هر نهاد سازمان دهنده

میتواند نوع و روش ارزیابی مورد دلخواه خود را با مد نظر قراردادن دستورات و قوانین مربوطه انتخاب و به

آن عمل نماید. در طول سال تحصیلی معلمین مقطع ابتدایی برای نظارت بر پیشرفت تحصیلی شاگردان خود

در زمینه تکالیف شفاهی و کتبی از روش ارزشیابی مستمر بهره می گیرند. در پایان سال تحصیلی معلّم میتواند از دانش آموزان خود برای انجام ارزشیابی نهایی آزمون بعمل آورد. بعد از این مرحله معلم یا گروهی از معلمین با ارزیابی نتایج حاصله از آزمونها و ارزشیابیهای مستمر راجع به ارتقاء تحصیلی تک تک دانش آموزان تصمیم گیری مینمایند. این گروه علاوه بر موارد فوق الذکر، مهارتهای تجزیه و تحلیلی، توانایی فکری، روحیه همکاری و مشارکت دانش آموزان را نیز در ارزشیابی نهایی خود مدّ نظر قرار میدهند. همچنین، مدرسه با تنظیم کارنامه های تحصیلی، والدین دانش آموزان را به طور منظم از پیشرفت تحصیلی و وضعیت اخلاقی و انضباطی دانش آموز مطلع می نمایند.

در مقطع ابتدایی دانش آموزانی که با مشکلات آموزشی مواجه باشند از کمک یک معلم جبرانی بهره مند خواهند شد. دانش آموزان به محض اینکه دوره ابتدایی را با موفقیت پشت سر گذاشتند، به آنان گواهینامه پایان دوره تحصیلات ابتدایی اعطا میشود. البته مدارس هم میتوانند با رعایت قوانین و دستورالعملهای مربوطه این گواهینامه را صادر نمایند و یا دانش آموزان را برای شرکت در امتحان جامع ایالتی ثبت نام کنند، هر چند قرار است که این امتحان در آینده نزدیک به طور کلی برچیده شود. این گواهینامه همچنین به دانش آموزانی اعطاء می شود که نتوانسته اند با موفقیت دوره آموزش ابتدایی را تکمیل نمایند، البته این به شرطی است که دانش آموز با موفقیت سال اول دوره متوسطه و یا سال دوم دوره آموزش حرفه ای راپشت سر گذاشته باشد.

آموزش متوسطه (Secundair Onderwijs)

ساختار آموزشی

دوره مقدماتی متوسطه نیز مانند دوره ابتدایی جزو دوره تحصیلات اجباری به شمار میرود.

دوره تمام وقت این مقطع تحصیلی ممکن است تا سن هجده سالگی و یا ۱۶-۱۵ سالگی به طول

انجامد. در حالیکه دوره پاره وقت آن تا سن هجده سالگی است. دانش آموزان بایستی قبل از ورود به این

مقطع تحصیلی دوازده سال کامل سن داشته باشند. البته آنها میتوانند با داشتن گواهینامه پایان دوره ابتدایی

وارد دوره دو ساله اول متوسطه موسوم به دوره (A) گردند.

همچنین چنانچه دانش آموزی موفق به دریافت گواهینامه پایان دوره ابتدایی نشده باشد می تواند با

رضایت والدین خود و با مشاوره مراکز (pms) و البته به شرط این که شورای پذیرش کلاس دوره (A)

موسوم به (Toelating Sraad) در اینباره نظر مساعد خود را اعلام کرده باشد، وارد دوره (A) متوسطه

شود. علاوه بر این، چنانچه دانش آموزی گواهینامه پایان دوره ابتدایی را دریافت نکرده باشد میتواند از سن

دوازده سالگی وارد اولین سال دوره (B) نیز گردد.

همین امر را به دانش آموزانی که دارای گواهینامه پایان دوره ابتدایی هستند ولی صلاحیت ورود به

دوره (A) متوسطه را ندارند نیز به شرط رضایت والدین و مشاوره مراکز (PMS) صدق می کند. چنانچه

والدین رضایت داشته باشند و شورای کلاس نیز چنین پیشنهادی را کرده باشد، انتقال از سال اول دوره (B)

به سال اول دوره (A) تا پانزدهم نوامبر و بالعکس تا پانزدهم ژانویه امکانپذیر میباشد. از آنجایی که وجود

دو ساختار متفاوت در مقطع متوسطه باعث بروز شمار زیادی مسایل پیچیده بوده ای، سازمانی و روانی

شده بود به همین خاطر تصمیم گرفته شد با به جای آن آموزش متوسطه نوع (۱) و آموزش متوسطه نوع (۲) با ساختار عمومی جدید جایگزین شود. در نتیجه یک چنین تصمیمی، از اول سپتامبر سال ۱۹۸۹ میلادی به این سو، تمام مدارس هلندی زبان با سرعتی چشمگیر شروع به اقباس آموزش سازمانی جدید نمودند.

بر اساس ماده قانون مصوب ۳۱ جولای سال ۱۹۹۰ میلادی، ساختار جدید آموزش متوسطه متشکل از سه

دوره دو ساله و دوره دوم و سوم به صورت چهار شکل متفاوت زیر قابل اجرا گردید :

- آموزش متوسطه عمومی (TSO) که بیشتر بر جنبه های نظری آموزش تأکید داشته و دانش آموزان را برای ورود به دانشگاه آماده می سازد.

- آموزش فنی متوسطه (TSO) که بیشتر بر موضوعات فنی - نظری و عمومی تکیه داشته و در پایان دوره دانش آموز میتواند وارد بازار اشتغال شده و یا تحصیلات عالی خود را ادامه دهد.

- آموزش هنری متوسطه (KSO) که بیشتر با موضوعات هنری و عمومی سروکار داشته و در پایان دانش آموز میتواند بازار اشتغال یا تحصیلات عالی را برگزیند.

- آموزش حرفه ای متوسطه (BSO) که نوعی آموزش عملی مرکب از مهارتهای ویژه همراه با آموزش عمومی بوده و دانش آموز میتواند یا به کار مشغول شده و یا به دانشگاه وارد شود.

لازم به یاد آوری است که در خلال دو مرحله اول و تا حدودی مرحله سوم، انتقال از یک رشته

تحصیلی به رشته دیگر ممکن بوده و دانش آموزان میتوانند تحت شرایط خاص از دوره آموزش حرفه ای

متوسطه وارد دیگر رشته های تحصیلی شوند. در جامعه هلندی زبان کشور بلژیک ۳ نوع مدرسه مقدماتی

متوسطه به شرح ذیل وجود دارند که توسط (ARGO) سازماندهی شده اند:

- مدارس متوسطه (Midden Scholen) که در دوره های دوم و سوم و یا فقط دوره سوم آموزش متوسطه عمومی به دانش آموزان ارائه میدهند.
  - مدرسه سلطنتی که در دوره های دوم و سوم و یا فقط دوره سوم آموزش متوسطه عمومی برگزار می نماید.
  - مدرسه فنی سلطنتی که در دوره های سوم مبادرت به برگزاری آموزش متوسطه فنی و حرفه ای می نماید.
- خاطر نشان میشود که تمام مدارس این ایالت مختلط هستند.
- حتی اکثریت قریب به اتفاق مدارس یارانه گیر نیز به این صورت مشغول فعالیت بوده و انتظار میرود در خلال سالهای آینده مدارس غیر مختلط نیز به مختلط تغییر وضعیت دهند.
- همچنین مدارس متوسطه هیچگونه شهریه ای از والدین دانش آموزان دریافت نمی کنند.
- مدارس کوچکترین مقطع تحصیلی حداکثر تا سقف (۲۰۰) دانش آموز ثبت نام میکنند و آنها می توانند به یک مدرسه ابتدایی و یا مرکز تربیت معلم وابسته باشند.
- کلاسهای این مقطع در بیشتر مواقع بر اساس همین دانش آموزان و در برخی مواقع دیگر بر اساس موضوع درسی کلاس بندی می شوند. حتی در برخی از مدارس این مقطع ، ممکن است کلاسهای برا اساس توانایی دانش آموزان طبقه بندی گردند. جدول زمانی مدارس متوسطه متشکل از ۳۶-۳۲ زنگ تحصیلی (۵۰) دقیقه ای در هفته میباشد. دانش آموزان در شیفیت صبح و عصر در هر زنگ تحصیلی تنها یک زنگ تفریح ۱۵-۱۰ دقیقه ای در اختیار دارند .

همچنین استراحت میان دوشیفت (۱/۳۰) ساعت است. لازم به یاد آوری است که مدارس ساعت شروع و خاتمه هر روز تحصیلی را خود تعیین مینمایند که البته این زمان از ساعت ۸/۳۰ صبح تا ۱۲ ظهر و ۱/۳۰ تا ۴ عصر میباشد.

برنامه های آموزشی

هدف از برگزاری دوره اول مقطع متوسطه فراهم سازی یک پایه عمومی فراگیر برای دانش آموزان است. این دوره دانش آموزان را قادر می سازد تا بر اساس تواناییها و علایق شخصی خود وارد یکی از رشته های مختلف دوره دوم گردند. در سال اول، همه دانش آموزان از یک برنامه تحصیلی مشترک هفتگی متشکل از ۲۷ درس در موضوعاتی چون دین و اخلاق، زبان هلندی، زبان فرانسه، زبان انگلیسی، ریاضیات، تاریخ، جغرافیا، هنر، علوم، فن آوری و تربیت بدنی دنباله روی میکنند. علاوه بر این، در خلال این دوره مدارس پنج زنگ تحصیلی خالی در اختیار دارند که میتوانند به دلخواه خود ولی در چارچوب قوانین مربوطه آن را به درس دلخواه اختصاص دهند.

در سال دوم تقریباً کلیه دانش آموزان با شرکت در رشته تحصیلی پایه (۲۴) درسی، موضوعات درسی چون دین و اخلاق، زبان هلندی، زبان فرانسه، زبان انگلیسی، ریاضیات، تاریخ، جغرافیا، هنر، علوم، فن آوری و تربیت بدنی را فرا میگیرند. البته همه دانش آموزان از ۲۴ درس فوق الذکر تنها در ۱۴ درس آن شرکت می نمایند. دانش آموزانی که از سال دوم به تحصیل در رشته حرفه ای مشغول میشوند از امتیازات ویژه ای برخوردار خواهند شد. آنها، به جز زبان انگلیسی و زبان فرانسه، در دوره پایه همان درس را پشت سر میگذارند. در این دوره جدای از درس پیش نیاز، تعداد (۱۰ - ۸) درس دیگر در اختیار مدرسه قرار دارد تا از طریق آن بتواند وجهه ای خاص در میان دیگر مدارس پیدا نماید. در سال دوم آموزش حرفه ای، دوره پایه به ۱۶ درس محدود می شود. البته به این بسته آموزشی دو گروه دیگر نیز که در مجموع شامل شانزده درس

می گردند ، اضافه خواهد شد. هر کدام از این دو گروه مقدمات نظری و عملی دوره حرفه ای اصلی را فراهم می سازند. خاطر نشان میشود که زنگهای تحصیلی خالی باقیمانده به واحدهای اختیاری نظیر زبان لاتین، زبان یونانی، زبانهای معاصر، ریاضیات فوق العاده و فن آوری اختصاص میابد. از سال سوم دوره به بعد، یعنی تا سال ششم، چهار نوع رشته تحصیلی جداگانه همراه با واحدهای اختیاری و اجباری سازماندهی شده اند. در همین رابطه واحدهای اجباری دوره پایه را تشکیل داده درحالیکه واحدهای اختیاری ، بنا به نوع رشته تحصیلی، به دو صورت تکمیلی یا اساسی ارایه میشوند. آموزش پایه از سال سوم تا سال ششم شامل دروسی نظیر دین و اخلاق، زبان هلندی، زبان دوم معاصر، ریاضیات، تاریخ، جغرافیا، علوم و تربیت بدنی میباشد. در آموزش متوسطه عمومی علاوه بر دو زبان رایج یک زبان معاصر دیگر نیز به دانش آموزان آموخته میشود. در آموزش حرفه ای از سال سوم تا سال ششم، آموزش عمومی متشکل از دروسی نظیر دین و اخلاق و زبان هلندی و تاریخ و جغرافیا و تربیت بدنی میباشد.

علاوه بر این، برای تکمیل دوره پایه چندین واحد اختیاری نیز به دانش آموزان ارایه میگردد.

لازم به یادآوری است که در دوره تحصیلات مقطع متوسطه لیستی از کتب پیشنهادی در اختیار دانش آموزان قرار میگردد ولی استفاده از کتب این لیست اجباری نبوده و آنها میتوانند کتب دیگری را در همان زمینه به دلخواه خود انتخاب نمایند. البته یک چنین موضوعی در رابطه با مواد آموزشی مورد نیاز معلمان برای تدریس نیز مصداق دارد.

ارزیابی و تأیید مدارک علمی

در مقطع مقدماتی متوسطه ، مهمترین ابزار ارزیابی شورای کلاس (Klas Seraad) است که کمیته ای متشکل از نمایندگان کادر اداری و آموزشی، مسؤول آموزش گروه ویژه ای از دانش آموزان میباشد. این کمیته با ارزیابی روند پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، راجع به ارتقاء آنان به کلاس بالاتر و چنانچه لازم

باشد، به صدور گواهینامه تحصیلی اقدام مینماید. شورای کلاس تصمیمات خود را در این رابطه بر مبنای چندین فاکتور به شرح ذیل اتخاذ می کند:

- وضعیت تحصیلی دانش آموز در سال گذشته
- نتایج ارزیابیهای مستمر شفاهی و کتبی
- اطلاعات مرکز مشاوره

چنانچه ضرورت ایجاب نماید، مصاحبه با والدین و دانش آموزان شورای هر کلاس موظف است نسبت به ارزیابی دقیق و کامل هردانش آموز درباره اموری چون وضعیت تحصیلی و انضباطی اقدام نماید. نتایج ارزشیابیهای صورت گرفته در خلال سال تحصیلی در ارزشیابی نهایی مورد توجه قرار خواهند گرفت. البته شرکت در آزمونهای تحصیلی برای تمام دانش آموزان اجباری میباشد. در پایان هر سال تحصیلی، شورای کلاس نسبت به ارتقاء تحصیلی دانش آموزان به کلاس بالاتر، با محدودیت و یا بدون محدودیت، و یا تأخیر در این امر تصمیم گیری لازم را اتخاذ می کند. در همین رابطه دانش آموزان ماموق موظف به تکرار سال تحصیلی بوده ولی دانش آموزانی که با مشکلات یادگیری مواجه بوده اند از کمک معلمین جبرانی بهره مند خواهند شد. در پایان سال ششم متوسطه و یا سال هفتم آموزش حرفه ای، به دانش آموزان گواهینامه آموزش متوسطه اعطاء میشود و آنان میتوانند از طریق این گواهینامه به تحصیلات عالی خود ادامه دهند.

آموزش عالی

ساختار آموزشی

در ایالت فلاندر آموزش عالی دارای سه بخش به شرح زیر است :

- آموزش عالی فشرده و کوتاه مدت
- آموزش عالی بلند مدت
- آموزش دانشگاهی

مراکز آموزش عالی که دوره های تحصیلی کوتاه مدت و بلندمدت دانشگاهی برگزار مینمایند به شکل مؤسسه آموزش عالی، مدرسه آموزش عالی، مرکز آموزش عالی، مرکز/ کالج تربیت معلم، کنسرواتور، آکادمی و غیره به فعالیت مشغول هستند.

آموزش عالی کوتاه مدت و بلندمدت در ۸ زمینه علمی فنی، اقتصادی، کشاورزی، پیرایشگی، اجتماعی، هنری، تعلیم و تربیتی و علوم دریایی به علاقمندان ارائه میشود.

سال تحصیلی

سال تحصیلی مؤسسات آموزش عالی ایالت فلاندر از اواسط ماه سپتامبر و اوایل ماه اکتبر آغاز و در ماه ژوئن خاتمه می یابد.

پذیرش تحصیلی

کلیه کسانی که حداقل یک گواهینامه آموزش متوسطه در اختیار داشته باشند میتوانند وارد مقطع آموزش عالی گردند.

در ایالت فلاندر، برای ورود به رشته های تحصیلی علوم کاربردی نظیر معماری شرکت در آزمون ورودی دانشگاه مربوطه الزامی است. در همین رابطه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی دیگر الزامات پذیرشی را خود به اجراء می گذارند.

ارزیابی تحصیلی

هر سال تحصیلی بابت برگزاری آزمونهای مربوطه تکمیل میشود. دانشجویان موظف هستند برای پذیرش به سال بالاتر تحصیلی، امتحانات را با موفقیت پشت سر بگذارند. آزمونهای دانشگاهی براساس سری مقررات ویژه طراحی و اجراء میگرددند. در هر سال تحصیلی دو بار از دانشجویان آزمون بعمل می آید که اولین آن در فواصل ۱۵ ژوئن تا ۱۵ جولای و دیگری بعد از ۱۵ آگوست صورت می پذیرد. در پایان سال تحصیلی چنانچه دانشجوی حداقل ۵۰٪ درصد نمره هر آزمون یا ۶۰٪ درصد نمره کل آزمون را کسب کرده باشد، میتواند به سال بالاتر تحصیلی ارتقا یابد.

اما اگر حداقل نمره را کسب نکرده باشد موظف است مجدداً در جلسه آزمون شرکت نماید. و چنانچه نمره کمتر از حداقل را کسب کرده باشد موظف است مجدداً سال تحصیلی را تکرار نماید. ارزیابی براساس مجموع نتایج صورت گرفته و در نهایت به دانشجویان موفق گواهینامه تحصیلی مربوطه اعطاء میشود. لازم به یادآوری است در پایان دوره تحصیلی دانشجویان موظف به ارائه و دفاع از پایان نامه میباشد. آموزش دانشگاهی در دو مقطع پایه و عالی برگزار میشود. دوره های پایه به دو دوره (۲-۳) و (۲-۴) تقسیم بندی شده اند.

بعد از پایان اولین دوره تحصیلی پایه به فارغ التحصیلان مدرک دانشگاهی متوسطه موسوم به کاندیدا (Kandidaat) اعطاء میشود. همچنین در پایان دوره ۲ مدارک دانشگاهی معادل کارشناسی ارشد در رشته های زیر به دانشجویان موفق اعطا می گردد:

- دندانپزشکی
- پزشکی عمومی
- جراحی دامپزشکی
- داروسازی

- معماری
- مهندسی ژنتیک
- کارشناسی بازرگانی

لازم به یاد آوری است که بیشتر واحدهای دانشگاهی اجباری بوده و در دوره اول تنها چند واحد اختیاری ولی در دوره دوم تعداد واحدهای اختیاری بیشتری وجود دارد.

در مقطع دانشگاه، دانشجویان در تمام واحدهای تحصیلی مورد ارزشیابی دقیق قرار میگیرند. امتحانات این مقطع نیز طبق یک سری قوانین ویژه طراحی و اجراء می گردند. در این مقطع حداکثر نمره هر واحد تحصیلی (۲۰) و حداقل (۱۰) میباشد. بنابراین دانشجویان موظف هستند برای ارتقاء تحصیلی حداقل نمره را کسب نمایند.

آموزش معلمان

مربیان آموزش پیش دبستانی

مربیان مقطع پیش دبستانی درست شبیه به معلمین مقطع ابتدایی به مدت سه سال آموزشهای مربوطه را فرا میگیرند.

البته خاطرنشان میشود که آنان در زمینه آموزش پیش دبستانی متخصص میشوند.

بعد از پایان دوره به دانشجویان موفق دیپلم تدریس مقطع پیش دبستانی اعطاء میشود. مربیان این مقطع میتوانند به دو صورت پاره وقت و یا تمام وقت مشغول به کار شوند. همچنین شرکت در دوره های ویژه ضمن خدمت برای آنان اجباری نیست.

نرخ معلمان، دانش آموزان و مراکز آموزش پیش دبستانی بر مبنای سطوح مختلف منطقه ای طی سال ۱۹۹۲

مدارس	معلمین	دانش آموزان	
۳۲۷	۱۶۶۲	۳۰۲۷۸	مدارس ایالتی
۴	۱۵	۳۰۰	مدارس استانی
۴۰۵	۲۲۰	۴۱۴۱۷	مدارس بخشی
۱۳۳۶	۸۳۲۸	۱۶۱۲۶۶	مدارس آزاد

در ایالت فلاندر، در مقطع پیش دبستانی به طور کلی هیچگونه نسبت آماری دانش آموز/ مربی استاندارد وجود ندارد. عبارت دیگر از سپتامبر سال ۱۹۴۸ میلادی به این طرف، قوانین و دستورالعملهای مربوط به نسبت دانش آموز/ مربی بر اساس یک سری از واحدهای یارانه پذیر موسوم به نظام معلّم / زنگ تحصیلی استوار بوده است. بر اساس این نظام، به نسبت تعداد کل دانش آموزان مدرسه، تعداد مشخصی زنگ تحصیلی در اختیار آن گذاشته می شود.

هر واحد (۲۴) زنگی به مدرسه اجازه می دهد تا یک معلّم تمام وقت در استخدام خود داشته باشد. این سیستم به مدرسه اجازه میدهد تا ساختار خود را بر اساس نیازهای کودکان تحت پوشش خود طراحی نماید.

آموزش معلمان ابتدایی

در بیشتر مواقع، معلمان مقطع ابتدایی کارشناس موضوعی نبوده و تنها در دوره دو ساله سوم در یک یا دو موضوع بخصوص درسی تدریس مینمایند. عبارت دیگر در دو دوره دو ساله اول و دوم آنان همه موضوعات را یکجا به دانش آموزان تعلیم می دهند. لازم به یاد آوری است که برخی از موضوعات درسی نظیر زبان، تربیت بدنی کارهای دستی و هنری و موسیقی توسط معلمان کارشناس به دانش آموزان ابتدایی

آموخته میشوند. معلمان مقطع ابتدایی در مراکز عالی تربیت معلم دوره های مربوطه را فرا میگیرند. آنان به مدت سه سال تمام وقت به فارگیری اصول نظری و عملی تدریس در مقطع ابتدایی میپردازند. در پایان دوره به دانشجویان موفق دیپلم تدریس در مقطع ابتدایی اعطاء میشود. آنها میتوانند به صورت تمام وقت و یا پاره وقت مبادرت به تدریس در مقطع ابتدایی نمایند. شرکت معلمان در دوره های آموزش ضمن خدمت اجباری نیست .

نرخ معلمان، دانش آموزان و مراکز آموزش ابتدایی بر مبنای سطوح مختلف منطقه ای طی سال ۱۹۹۲

مدارس	معلمین	دانش آموزان	
۳۲۹	۳۸۸۳	۵۴۴۵۷	مدارس ایالتی
۳	۵۵	۷۰۲	مدارس استانی
۵۰۸	۵۸۲۵	۸۸۱۷۸	مدارس بخشی
۱۳۸۷	۱۶۴۳۴	۲۶۱۴۳۶	مدارس آزاد

آموزش معلمان متوسطه

هر کدام از معلمان مقطع متوسطه در یک موضوع درسی بخصوص کارشناس بوده و میتوانند در همان موضوع به تدریس در مقطع متوسطه بپردازند ، آنها میتوانند این کار را به دو صورت تمام وقت، پاره وقت، دائم و یا موقتی انجام دهند. شرکت آنان در کلاسهای آموزش ضمن خدمت اجباری نیست. لازم به یاد آوری است که در ایالت فلاندر تربیت معلم به چند صورت مختلف صورت می پذیرد.

- تربیت معلم در مؤسسات تربیت معلم شبانه روزی

این دوره سه سال به طور انجامیده و متشکل از آموزش عمومی و عملی همراه با مطالعه یک یا دو رشته بخصوص درسی باری تدریس در مقطع متوسطه درجه (۲) میباشد.

در سال سوم دوره نیمی از زمان آموزش به تعلیم فنون تدریس میگردد. در پایان دوره به دانشجویان دیپلم تدریس در مقطع متوسطه درجه (۲) اعطاء میشود. آنها میتوانند با این گواهینامه در دوره اول مقطع متوسطه و یا مقطع آموزش حرفه ای متوسطه مشغول به تدریس شوند.

- تربیت معلم از طریق دوره های ارتقاء اجتماعی پاره وقت گواهینامه دار

این نوع تربیت معلم ویژه کسانی است که می خواهند در رشته های تحصیلی فنی و حرفه ای تدریس نموده که برای آن هیچگونه دوره تمام وقتی وجود ندارد. در این دوره به علاقمندان آموزش های علمی و نظری تدریس توسط یک استاد ارابه میشود. در پایان دوره به شرکت کنندگان موفق گواهینامه صلاحیت تدریس اعطاء میشود و دارنده آن میتواند در مقطع آموزش فنی و حرفه ای درجه (۱) و درجه (۲) به تدریس دروس فنی بپردازد.

نرخ معلمین، دانش آموزان و مراکز آموزش متوسطه بر مبنای سطوح مختلف منطقه ای طی سال ۱۹۹۲

مدارس	معلمین*	دانش آموزان	
۲۸۹	۱۰۹۸۹	۷۰۶۹۴	مدارس ایالتی
۳۳	۱۹۷۱	۱۳۹۶۹	مدارس استانی
۸۰	۳۵۵۳	۲۲۷۷۵	مدارس بخشی
۶۵۷	۳۷۷۹۹	۳۱۹۸۷۷	مدارس آزاد

علامت ستاره نشانگر شما معلمین تمام وقت و پاره وقت است .

آموزش اساتید دانشگاهی

دانشجویانی که در یک رشته تحصیلی بخصوص در دانشگاه ثبت نام نمایند میتوانند در پایان دوره گواهینامه تکمیلی تدریس دریافت نمایند. در دانشگاه نیز به دانشجویان علاقمند به تدریس دوره های نظری و عملی تعلیم و تربیت ارایه میشود. دانشجویانی که با موفقیت این دوره را پشت سر بگذارند به آنان دیپلم تدریس در مقطع متوسطه درجه (۱) اعطاء میگردد. آنها با این گواهینامه همچنین از مجوز تدریس در دوره های آموزشی کوتاه مدت و فشرده عالی برخوردار می گردند.

آموزش فنی و حرفه ای

ساختار آموزشی

- دوره تحصیلات پایه پاره وقت

در چارچوب دوره تحصیلات پایه ، آموزش جوانان زیر هجده سال به صورت پاره وقت به سه شکل

زیر صورت می پذیرد:

- آموزش پاره وقت

دانش آموزانی که مایل به ادامه تحصیلات اجباری تمام وقت تا سن ۱۸ سالگی نباشند میتوانند به

صورت پاره وقت در یک تمرکز ویژه آموزش پاره وقت (CDO) و یا در یک مرکز آموزشی معتبر به تحصیل

مشغول شوند. مراکز آموزش پاره وقت با ارایه آموزشهای عمومی و عملی به دانش آموزان خود، آنان را برای

ورود به بازار اشتغال آماده میسازند. محتوای دروس دوره های پاره وقت درست شبیه دوره های تمام وقت

است. این مراکز به یک مدرسه ویژه آموزش فنی و حرفه ای متوسطه تمام وقت وابسته هستند.

درسال اول دوره پاره وقت، دانش آموزان سنین ۱۶-۱۵ سال به مدت ۳۶۰ ساعت و درسالهای بعدی به مدت ۲۴۰ ساعت مشغول تعلیم میشوند. درهر هفته تحصیلی (۸) زنگ به آموزش حرفه ای و (۷) زنگ به آموزش عمومی اختصاص یافته است. لازم به یادآوری است که طول مدت آموزش پاره وقت (۴۰) هفته درسال وپانزده زنگ تحصیلی هفتگی ۵۰ دقیقه ای است. درپایان دوره به دانش آموزان دو نوع گواهینامه کاربردی و عمومی اعطاء میشود که درحقیقت معادل گواهینامه دوره تحصیلات تمام وقت است.

• کارآموزی صنعتی

این دوره ویژه دانش آموزانی است که بین ۱۸-۱۵ سال سن داشته و موفق نشده اند دوره تحصیلات مدرسه را با موفقیت کامل و صددرصد به پایان رسانند. شرکت جوانانی که شانزده سال سن داشته و دوسال اول دوره متوسطه و یا دوره فنی و حرفه ای را پشت سر گذاشته اند، یا کسانی که در امتحان ورودی مخصوص این دوره قبول شده اند، در دوره کارآموزی صنعتی مجاز است. از سال ۱۹۸۷ میلادی به این سو، شرکت جوانان ۲۱-۱۸ سال نیز در این دوره مجاز شمرده شده است. طول دوره کارآموزی و محتوای آن براساس پیشنهاد کمیته نماینده بخش مورد نظرتعیین میگردد. همچنین چنانچه لازم باشد، قراردادهای کارآموزی پشت سرهم برای آموزش دریک شغل و حرفه خاص، چندین شرکت صنعتی مختلف منعقد میشود.

از سال ۱۹۹۲ میلادی به این طرف، شرکتها و کارگاههایی که کمتر از پنجاه نفر کارگذاشته اند موظف

گردیده اند به جوانان در زمینه ای مختلف صنعتی کارآموزی ارایه دهند.

برای این منظور، دانش آموزان ۲ روز در هفته رادریک مرکز آموزش پاره وقت رسمی به تعلیم دروس نظری پرداخته و سه روز باقی مانده هفته را به کارآموزی تحت نظریک کارگر با تجربه در کارگاه یا شرکت طرف قرارداد مشغول میشوند.

آموزش عملی کارگاهی معمولاً (۲۱) ساعت و آموزش نظری به دو صورت آموزش عمومی و آموزش مهارتهای تجربی (۵۱) ساعت در هفته به طول می انجامد. لازم به یادآوری است که بخش آموزشی غیر کارگاهی پاره وقت در دو زمان ۷ و ۸ ساعته که هر کدام به ترتیب به آموزش عمومی و آموزش حرفه ای اختصاص دارند - برگزار میشود.

همچنین خاطرنشان میشود که آموزش مشاغل غیرمهارتی نباید کمتر از ۶ ماه و یا در مجموع کمتر از ۲ سال باشد. در همین رابطه کمیته نماینده برای مشاغل مهارتی دوره های آموزشی و طولانیتری را پیش بینی نموده است. در دوره کارآموزی، فرد کارآموز حداقل حقوق ماهیانه آن بخش را دریافت مینماید. هنگامیکه دوره کارآموزی به پایان رسید، کارفرما گواهینامه ای به فرد کارآموز اعطاء میکند که در آن طول و محتوای دوره آموزشی قید شده است.

• کارآموزی در بخش SME

جوانان ایالت فلاندر میتوانند از سن ۱۶-۱۵ سالگی بایک کارفرما - استادکار قرارداد کارآموزی منعقد نمایند. به دنبال انعقاد این قرارداد، آنها چهار روز در هفته را به کسب تجربه عملی در شرکت طرف قرارداد و یک روز را در یک مرکز آموزشی - که زیر نظر مؤسسه کارآفرینان مستقل فلاندر (VIZO) فعالیت مینماید - به تعلیم نظری مشغول گردند. در مرکز آموزشی تحت نظر (VIZO) کارآموزان به تعلیم دوره های نظری فنی و حرفه ای و عمومی مشغول میشوند.

البته خاطر نشان میشود که دوره های نظری کاملاً مربوط به دوره عملی میباشند. به همین خاطر کارآموزی در بخش (SME) نوعی آموزش ادواری به شمار رفته و آموزش عملی بخش اصلی آن را تشکیل میدهد. در این بخش رئیس شرکت - استاد کاروظیفه دارد مطمئن گردد که کارآموزان آموزشهای عملی و نظری لازمه در رابطه با شغل مورد نظر دریافت نموده اند.

کارآموزان مادامی که مشغول گذراندن تعهدات مربوط به دوره تحصیلات اجباری باشند دانش آموز به شمار میروند. البته کارآموزان در خلال دوره کارآموزی مقدار کمی حقوق نیز از طرف کار فرما دریافت مینمایند. شمار مشاغلی که مشمول طرح کارآموزی می شوند تقریباً نامحدود بوده و شامل همه مشاغلی است که فرد کارآموز می تواند در آینده از طریق یکی از آنها امرار معاش کند. واحد آموزشی (VIZO) و مراکز آموزشی وابسته به آن به طور مداوم تحولات جدید بخش (SME) و فنون آموزشی نو را برای دوره های مختلف کارآموزی مدنظر قرار میدهند. در بخش (SME)، طول دوره کارآموزی ۳ سال میباشد. در پایان دوره به کارآموزان گواهینامه پایان دوره اعطاء میشود. آنها با دارا بودن این گواهینامه میتوانند در شغل مورد نظر به صورت یک کارگرمشغول کار شده و یا به آموزش کارآفرینی مشغول شوند. بیشتر جوانان که قصد ندارند دارای شغل آزاد گردند ترجیح میدهند در خلال این برنامه به آموزش حرفه ای مشغول شوند. در مجموع سه سال دوره، کارآموزان (۱۲۰) ساعت آموزش عمومی / اجتماعی و آموزش فنی / حرفه ای دریافت می نمایند. آموزش عمومی / اجتماعی شامل کارپروژه ای، زبان و ریاضیات میباشد. هدف از این نوع آموزش کمک به رشد شخصیتی کارآموز است.

از طرفی دیگر آموزش فنی / حرفه ای باهدف کسب دانش پایه مورد نیاز برای به انجام رسانیدن یک پیشه بخصوص صورت میپذیرد. این دوره برای آموزش عملی در کارگاه یک دوره تکمیلی محسوب

میشود. همچنین براساس قانون مربوط به دوره تحصیلات اجباری، کارآموزان پانزده ساله موظف هستند یک دوره (۱۲۰) ساعته فوق العاده ویژه آموزش اجتماعی عمومی را در سال اول پشت سر بگذارند. شرکت در دوره فوق باعث می‌گردد تا کارآموز یک نصف روز فوق العاده دیگر را در هفته در مرکز آموزش پاره وقت بگذرانند. کارآموزان در طول سال به طور مستمر مورد ارزیابی قرار می‌گیرند. در پایان سال اول و دوم دوره، آنها بایستی در یک آزمون انتقالی - که متشکل از آزمونهای A و B میباشد- شرکت نمایند. این آزمون با هدف ارزیابی میزان پیشرفت کارآموز بعمل آمده و از طریق آن مشخص میشود که آیا فرد کارآموز قادر به ادامه دوره هست یا خیر. در پایان سال سوم، یک آزمون نهایی متشکل از آزمونهای A و B و C از کارآموزان بعمل می‌آید. آزمون (A) برای سنجش دوره آموزش اجتماعی عمومی در درس زبان هلندی، ریاضیات، قانونگذاری اجتماعی، حقوق و وظایف شهروندی، تاریخ، جغرافیا، و بهداشت و آزمون (B) برای ارزیابی دانش نظری فنی و حرفه ای کارآموزان نسبت به شغل مورد نظر صورت می‌پذیرد. آزمون (C) بخش عملی امتحان نهایی را تشکیل میدهد. در همین رابطه کارآموز موظف است بخشی از کارها را یک تکلیف رابه طور عملی برای هیئت ممتحن اجراء نماید. در هر دو آزمون انتقالی و نهایی، کارآموزان موظف اند برای قبولی در دوره (۵۰٪) نمره هر آزمون را کسب نمایند. نتایج آزمون انتقالی از طریق یک کارنامه به اطلاع کارآموزان میرسد. در پایان دوره کارآموزانی که موفق به گذراندن آزمون نهایی شده اند، گواهینامه کارآموزی دریافت خواهند نمود که به امضای (VIZO) رسیده است.

کارآموزان با در دست داشتن این گواهینامه میتوانند در دوره آموزش کارآفرینی نیز شرکت نمایند. هر ساله (VIZO) برای بیش از (۱۰۰۰۰) هزار جوان آموزش پاره وقت برگزار میکند.

علاوه بر موارد فوق، در دوره تحصیلات اجباری پاره وقت یک نوع دیگر آموزش موسوم به موافقت نامه آموزش - اشتغال نیز برای جوانان وجود دارد. این موافقت نامه که در سال ۱۹۸۶ میلادی منعقد شده است برای جوانان ۱۸-۲۵ ساله ای که بدنبال اشتغال بوده ولی هیچگونه گواهینامه تحصیلی اعم از دانشگاهی یا فنی و حرفه ای متوسطه را در اختیار ندارند، آموزش پاره وقت دایر نموده است. براساس این موافقت نامه، چنانچه کارفرمایی جوانان جویای کار را براساس این طرح به آموزش - اشتغال مشغول نماید از تخفیف عوارض بیمه تأمین اجتماعی برخوردار خواهد شد. این موافقت نامه تمام بخش های صنعتی، تجاری، تعاونی و مشاغل آزاد را مورد توجه قرار داده است. بر همین اساس، میان جوان جویای کار و کارفرما یک موافقت نامه به امضاء میرسد که طول دوره آن حداقل یکسال و حداکثر سه سال میباشد. این موافقت نامه شامل دو بخش کارپاره وقت بدون تعیین زمان دقیق و آموزش می باشد. لازم به یادآوری است که طول دوره آموزش براساس موافقت نامه (۵۰۰) ساعت در سال میباشد.

از سال ۱۹۸۷ میلادی به این طرف که طرح به اجرا گذاشته شده است، حدود ۸۴۲ موافقت نامه از این دست میان جوانان جویای کار و کارفرمایان علاقمند منعقد شده است.

آموزش راه دور

ناحیه فلاندرز دارای یک کالج اصلی آموزش راه دور است که دولت مربوطه آن را اداره می کند و سرویس آموزش راه دور نام دارد. یک سرویس خصوصی آموزش راه دور که زمانی از رونق برخوردار بود، اکنون تقریباً از موجودیت ساقط شده است. تلاش انجام شده در مورد تدارک آموزش راه دور در سطح دانشگاهی که توسط یک کنسرسیوم به نام Sotho صورت گرفت، در مارس ۱۹۹۷ از سوی دولت فلاندرز متوقف گردید.

موسسات دولتی آموزش راه دور

کالج آموزش راه دور، وابسته به وزارتخانه دولتی اقلیت فلمیش بلژیک، در مرکز شهر بروکسل قرار دارد. این کالج را بخش آموزش دائمی وزارت آموزش و پرورش اداره می‌کند. کالج فوق در ۱۹۵۹ تاسیس شد و تا سال ۱۹۶۸ بخشی از تدارک مشترک فرانسوی / فلمیش را تشکیل می‌داد. کالج مزبور در هر سال، تعداد ۲۵۰۰۰ نفر بزرگسال را در قالب ۷۰ دوره آموزش، به‌طور رایگان نامنویسی می‌کند. این کالج در هر دوره حداقل دارای ۵۰۰۰۰ دانشجوی ثبت نام شده است.

موسسات خصوصی آموزش راه دور

در حال حاضر، یک موسسه در فلاندرز، واقع در شهر بروکسل؛ نماینده بخش تجاری آموزش از راه دور است و نام نویسی سالانه آن به چند صد نفر بالغ می‌گردد. دامنه‌ای از فعالیتهای خصوصی در حال توسعه، از سوی موسسه‌های عمده بلژیکی به چشم می‌خورد اما این فعالیتهای عمدتاً در جهت آموزش کارکنان درون سازمانی صورت می‌گیرد.

دوره‌های آموزش راه دور دانشگاهی

توقف فعالیت کنسرسیوم StoHo توسط دولت فلاندرز در مارس ۱۹۹۷، موجب سلب توجه از آموزش راه دور دانشگاهی در ناحیه فلاندرز گردید. این امر نشانگر تصمیم دولت مبنی بر جایگزینی سرمایه‌گذاری مربوط به نوآوری فنی در آموزش متداول، به‌جای سرمایه‌گذاری در آموزش راه دور دانشگاهی بود. تعداد زیادی از دانشگاه‌های رایج، سرگرم ارائه دوره‌ها یا بخشهایی از دوره‌ها بر شبکه گسترده جهانی هستند.

۲۵۵۰۰	موسسه‌های آموزش از راه دور دولتی
۳۰۰	موسسه‌های آموزش از راه دور خصوصی
۰	دانشگاه‌های آزاد
۹۰۰	دوره‌های آموزش از راه دور دانشگاهی
۲۶۷۰۰	جمع

مشاوره آموزشی

نهادهای مشاوره‌ای

شورای آموزش فلاندر (VLOR) تنها نهاد مشاوره‌ای مسوول در تمام زمینه‌های آموزش است. به

همین خاطر تمام پیش نویس قوانین در زمینه آموزش بایستی ابتدا به این شورا تسلیم شود.

بعلاوه، شورا میتواند به دولت محلی ایالت فلاندر، به ابتکار خود در زمینه آموزش، مشاوره ارائه

نماید. شورای (VLOR) متشکل از یک شورای عمومی و چند شورای جداگانه مقاطع تحصیلی ابتدایی،

متوسطه، دانشگاهی و آموزش بزرگسالان است.

اعضای شورای عمومی از میان نمایندگان نهادهای سازماندهنده، کادر مدارس، والدین، نهادهای

اقتصادی و اجتماعی، کارشناسان دانشگاهی و دپارتمان آموزش می باشند.

در داخل (VLOR)، ۲ هیئت مشارکتی؛ یکی در زمینه آموزش دولتی یارانه دار و دیگری در زمینه آموزش

آزاد یارانه دار، وجود دارد. ترکیب شوراهای فوق الذکر شبیه به شوراهای مشارکتی موجود در مدارس

است. هیئتهای نامبرده در صورت بروز هر گونه اختلاف نقش میانجی داشته و موظف هستند اختلافات را حل و فصل نمایند.

شورای اجتماعی - اقتصادی فلاندر (SERV) که متشکل از نمایندگان کارفرمایان و کارگران می باشد، موظفست راجع به پیش نویس کلیه قوانین به ویژه قوانین آموزشی به (VLOR) مشاوره ارایه نماید. شورای بین دانشگاهی (VLOR) نیز راجع به آموزش دانشگاهی به وزیر آموزش پیشنهادات و مشاوره های لازم را ارایه می دهد .

در ایالت فلاندر کشور بلژیک هر یک از شبکه های آموزشی دارای واحدهای مشاوره تعلیم و تربیتی خاص خود بوده و این واحدها در زمینه های عمومی تعلیم و تربیتی و متدولوژی تدریس به معلمین و مدارس باری می رسانند.

مراکز مشاوره اجتماعی - روانی - درمانی موسوم به (PMS) در زمینه های ذکر شده به والدین ، مدارس و دانش آموزان کمک رسانی می نمایند. وظیفه این قبیل مراکز کمک به کادر آموزشی مدرسه برای در اختیار گذاشتن فرصت مناسب برای دانش آموزان به خاطر توسعه و پیشرفت قوای جسمی ، روحی و فکری آنان و به تبع آن دستیابی به یک تعادل شخصیتی است.

در مراکز (PMS) گروهی متشکل از پزشکان، پیراپزشکان، روانشناسان، کارشناسان آموزشی و مددکاران اجتماعی مشغول فعالیت هستند. این مراکز دانش آموزان را از مرحله پیش دبستانی تا پایان دوره متوسطه زیر نظر قرار میدهند. هر یک از شبکه های آموزشی مراکز (PMS) مخصوص به خود دارند.

نظارت آموزشی

بخش نظارت و بازرسی و دپارتمان آموزش (Inspective) بر کیفیت تمام سطوح آموزش تا پایان دوره آموزش پایه نظارت می نماید. این واحد در پایان هر دوره تحصیلی موظف است با ملاک های از پیش تعیین شده خود بررسی نماید که آیا اهداف آموزشی و مقررات و دستور العملهای سازمانی به طور مناسب در طول دوره مد نظر قرار گرفته اند و یا خیر.

واحد بازرسی برای انجام این امر از طریق باز دیدهای گروهی، باهدف بررسی کلّ مدرسه ، اقدام میکند. کنترل کیفیت در بخش آموزش عالی و دانشگاهها اساساً برعهده کمیته های بازرسی بوده و این کار به صورت خود ارزشیابی صورت میپذیرد. واحد توسعه آموزشی (DVO) واحد سازمانی علمی است که به واحد بازرسی و نظارت دپارتمان آموزش تعلق دارد. این واحد اهداف آموزشی را تعریف نموده و ابزارهای مورد نیاز ارزشیابی را فراهم میسازد.

مدیریت آموزشی

نهادهای مرکزی

به دنبال اصلاحات اخیر بعمل آمده در قانون اساسی کشور بلژیک ، سیاستگذاری آموزشی در حیطه اختیارات قانونی دولت محلی ، وزیر آموزش و شورای جامعه هلندی زبان قرار گرفته است. در همین رابطه وزیر ریاست دپارتمان آموزش - که بخشی از دولت محلی جامعه هلندی زبان به شمار می رود . در جامعه هلندی زبان بلژیک نهاد سازمان دهنده شخصیتی حقیقی یا حقوقی است که برای شهروندان امکانات آموزشی فراهم نموده و مسؤولیت اجرای آن را نیز بر عهده دارد . بعبارت دیگر آن ماهیت اصلی آموزش

سازمان دهنده شده را تعریف نموده و طرح آموزشی مدارس مختلف تحصیلی را گسترش می دهد. براساس نوع نهاد سازمان دهنده آموزشی سه نوع شبکه آموزشی به شرح زیر وجود دارد :

- آموزش اجتماعی

آموزشی است که توسط شورای مستقل آموزشی اجتماعی موسوم به (ARGO) از طرف جامعه هلندی زبان مهیا شده است . قانون اساسی تصریح کرده است که آموزش اجتماعی باید بیطرف باشد .

- آموزش دولتی یارانه دار

این نوع آموزش به دو صورت آموزش ایالتی و آموزش وابسته به شهرداری به شهروندان ارائه شده و به تربیت توسط مقامات ایالتی و شهرداری سازماندهی می گردد.

- آموزش آزاد یارانه دار

این نوع آموزش توسط یک فرد یا سازمان خصوصی و به صورت یک اقدام شخصی و خصوصی سازماندهی می گردد.

معمولاً آموزش آزاد به دو صورت وابسته - عمدتاً کاتولیک - و غیر وابسته خصوصی در دسترس شهروندان منطقه قرار می گیرد. بر همین اساس دو نوع آموزش اول و دوم دولتی و آموزش سوم آزاد و خصوصی می باشد. در جامعه هلندی زبان مدرسه ای می تواند از یارانه های دولتی استفاده نماید که تمام قوانین و مقررات مربوط به آموزش را کاملاً رعایت کرده باشد . در همین رابطه نهاد سازمان دهنده منابع مالی مورد نیاز برای تأمین مالی بخش آموزش را از دولت محلی دریافت می کند. آن همچنین مسئولیت مصرف صحیح و مدیریت این قبیل منابع مالی را برعهده دارد. نهاد سازمان دهنده موظف است تأسیسات

آموزشی مورد نیاز را خریداری و یا اجاره نماید. در همین زمینه نهادهای سازمان دهنده آموزش یارانه دار می توانند برای بازسازی و نوسازی مدارس از دولت محلی کمک تأسیساتی دریافت کنند.

نهادهای سازمان دهنده در تعیین و استخدام کادر اداری و آموزش مدرسه بر اساس مقررات مربوط به یارانه و بودجه بندی آموزشی آزاد است. بعبارت دیگر آن در چارچوب مقررات مربوط به کادر سازمانی مدرسه و بر اساس میزان بودجه و یارانه در دسترس به این کار اقدام می کند .

علاوه بر این، نهاد سازمان دهنده آموزشی در انتخاب روشهای تدریس و برنامه ریزی تحصیلی مدارس بر اساس اهداف از پیش تعیین شده ، میتواند آزادانه تصمیم گیری کند.

در همین رابطه برنامه ریزی تحصیلی به صورت متمرکز صورت نمی پذیرد ولی اهداف آموزشی مواردی هستند که توسط دولت محلی جامعه هلندی زبان درباره آن تصمیم گیری می شود. اهداف آموزشی توسط واحد توسعه و گسترش آموزش (DVO) تعریف و سپس بر اساس پیشنهاد متقف القول شورای آموزش جامعه هلندی ربان (VLOR) به تصویب میرسند.

مدارس وظیفه ارزشیابی تحصیلی دانش آموزان را برعهده داشته و میتوانند بر اساس احراز شرایط مربوط به اهداف آموزشی، گواهینامه و یا دیپلم فارغ التحصیلی به دانش آموزان خود اعطا نمایند. در بخش آموزش اجتماعی، کمیته مرکزی (ARGO) علاوه بر دریافت منابع مالی مورد نیاز آموزش این بخش، مدیریت آن را نیز برعهده دارد. این کمیته علاوه بر برنامه ریزی تحصیلی و تعیین طرح آموزش مدرسه ، براسخدام کادر سازمانی مدرسه، بودجه مربوط به بازسازی و نوسازی مدرسه و به طور کلی برنامه ریزی آموزشی نظارت مینماید .

شورای محلی مدرسه می تواند در مورد تمام موضوعاتی که قابل حل در سطح محلی هستند ، تصمیم گیری کند. این قبیل موضوعات شامل مواردی چون مدیریت منابع مالی و مواد آموزشی ، برنامه ریزی تحصیلی و کادر آموزشی مدرسه میگردد. شورا متشکل از نمایندگان والدین دانش آموزان، محافل فرهنگی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی جامعه و مربیان آموزشی می باشد. یک چنین ترکیبی موجب مدیریت مشارکتی و یا دو جانبه می گردد.

علاوه بر شورای محلی مدارس، هیئت تعلیم و تربیت متشکل از اعضای کادر آموزشی مدرسه نیز وجود دارد. در بخش آموزشی عالی غیر دانشگاهی شورای محلی مدرسه موسوم به شورای مدیریت است. در بخش آموزش دولتی یارانه گیر، هر کدام از نهادهای سازمان دهنده در اجرای سیاست های محلی مربوط به مدرسه که در حوزه اختیارات آن قرار دارد، به صورت کاملاً مستقل عمل می نماید . در همین رابطه دو نوع نهاد هماهنگ کننده مربوط به نهادهای سازمان دهنده آموزش این شبکه موسوم به (CVPO) یا نهاد هماهنگ کننده ایالتی (OVSG) و یا نهاد هماهنگ کننده شهرداریها، مشغول فعالیت هستند. در بخش آموزش آزاد و یا خصوصی، استقلال نهادهای سازمان دهنده شبیه دیگر بخشهای آموزش است. در همین زمینه نیز نهادهایی وجود دارند که فعالیت نهادهای سازمان دهنده را هماهنگ می کنند. در بخش آموزش آزاد وابسته به کلیسای کاتولیک در سه سطح ایالتی، ناحیه زیر سرپرستی اسقف و منطقه ای به تربیب دبیرخانه آموزش کاتولیک (VSKO)، کمیسیون هماهنگ کننده آموزش قلمرو اسقف (DPCC) و کمیته هماهنگ کننده آموزش منطقه ای (RCC) فعالیت می نمایند. علاوه بر موارد فوق، در بخش آموزش آزاد یا خصوصی یک نهاد موسوم به شورای مشارکت متشکل از نمایندگان نهاد سازمان دهنده آموزشی، والدین، کادر مدرسه و جامعه محلی نیز مشغول فعالیت است. این شورا حق دارد در تمام موضوعات مربوط به

مدرسه دخالت نماید. شورای مشارکت راجع به سازمان عمومی و عملیاتی مدرسه، برنامه ریزی در سطح مدرسه و تعیین ملاکهای کلی برای ارزشیابی تحصیلی دانش آموزان و دادن مشاوره آموزشی به آنان، به مدرسه پیشنهادات لازم را ارائه داده و با آن درباره تعداد معلمان و زنگ های تحصیلی، تعیین و تعدیل قوانین مدرسه، ایاب و ذهاب دانش آموزان و بهداشت و ایمنی آنان مشورت می شود. لازم به یادآوری است که در این بخش، نهاد سازمان دهنده راجع به شمار محدودی از موضوعات آموزشی بدون کسب رضایت شورای مشارکت نمی تواند تصمیم گیری نماید.

بودجه بندی آموزشی

همانطوریکه قبلاً نیز بدان اشاره گردید، تا آنجایی که به بودجه دولت مربوط میشود، مقوله آموزش و حواشی آن یک موضوع ایالتی/منطقه ای به شمار میرود. در جامعه هلندی زبان کشور بلژیک (فلاندر) منطقه و ایالت فلاندر از لحاظ سیاسی با یکدیگر همسان بوده و به همین خاطر تمام امور منطقه ای و ایالتی از بودجه ایالت و منطقه تأمین مالی میشوند.

البته علاوه بر بودجه ایالت، کمکهای دیگری نیز توسط بخشها و شهرداریها (در بخش آموزش دولتی یارانه دار) و اشخاص حقیقی و سازمانهای خصوصی (در بخش آموزش آزاد یارانه دار) به بخش آموزش سرازیر میشود. در واقع اصل کلی براین است که دولت محلی فلاندر یا همان جامعه هلندی زبان تمام هزینه های مربوط به مدارس ایالتی را پرداخت نموده و به مدارس یارانه گیر برای پوشش هزینه های مربوط به اداره و نگهداری و هزینه های جایگزین مربوط به تجهیزات و ساختمان سازی کمکهای لازم را ارائه می نماید. در همین رابطه حقوق و دستمزد تمام کادر آموزشی و اداری مدارس به طور مستقیم توسط دپارتمان

آموزش پرداخت میشود. در ایالت فلاندر کشور بلژیک دوره تحصیلات اجباری برای همگان آزاد بوده و هیچگونه هزینه ای را در بر ندارد. البته خاطر نشان شود که در عمل بسیاری از مدارس برای پوشش دادن به هزینه های اضافی خود والدین را مجاب مینمایند تا در این زمینه به آنان کمک مالی نمایند.

شهریه دانشجویی

در ایالت فلاندر دانشجویان موظف هستند شهریه کامل هر سال تحصیلی را بپردازند ولی در همین رابطه از بودجه ایالتی به دانشجویان نیازمند برای پرداخت شهریه کمک مالی اعطاء می شود.

جامعه فرانسه زبان بلژیک

آموزش پیش دبستانی

ساختار آموزشی

در جامعه فرانسه زبانان کشور بلژیک آموزش پیش دبستانی یکی از اجزا ثابت و انفکاک ناپذیر نظام آموزشی است آموزش پیش دبستانی اختیاری، آزاد به صورت مختلط بوده و مختص کودکان سنین ۶-۲,۵ ساله - و در بعضی از موارد استثنایی هفت ساله - است. نرخ شرکت در آموزش پیش دبستانی در میان کودکان سه ساله ۹۵٪، کودکان چهار ساله ۹۷٪ و کودکان ۵ ساله و بیشتر ۱۰۰٪ میباشد. آموزش پیش دبستانی دارای یک نقش اجتماعی بوده و موجب آماده سازی کودک برای ورود به دوره آموزش ابتدایی میشود.

اهداف آموزشی

از جمله مهمترین اهداف آموزش پیش دبستانی میتوان به موارد ذیل اشاره نمود:

- تقویت قوای ذهنی، روحی و جسمی کودکان
- تقویت مهارت‌های فکری و عقلانی کودکان
- تقویت مهارت‌های گفتاری و ارتباطی کودکان
- تقویت قدرت استقلال و خود اتکایی کودکان
- تقویت قدرت خلاقه کودکان

آموزش پیش دبستانی در کودکانها - که به مدارس ابتدایی وابسته است - ارائه می شود.

در هر شبکه آموزشی جامعه فرانسه زبانان کشور بلژیک کودکانها حضوری فعال دارند. در بیشتر موارد کودکانها بنا به اندازه خود و براساس سن کودکان کلاس بندی شده ولی در برخی از مناطق روستایی که تعداد کودکان برای گروه بندی آنان بر اساس جدول سنی ویژه این دوره کافی نیست. از الگوی خانوادگی یا همان مختلط استفاده میشود. در مدارس پیش دبستانی برای تشویق کودکان به رشد و پیشرفت روانی، جسمی، هنری، زبانی و عقلانی و اجتماعی از فعالیتهای متنوع استفاده میشود. در دوره پیش دبستانی هیگونه ارزشیابی رسمی صورت نمی پذیرد و کودکان به طور اتوماتیک به کلاس بالاتر ارتقاء پیدا می یابد.

هر هفته تحصیلی مدارس پیش دبستانی متشکل از حدود پنج شیفتهای صبحگاهی و چهار شیفتهای عصرگاهی بوده و بعد از ظهرها روزهای چهارشنبه کودکان آزاد هستند. سال تحصیلی مدارس پیش دبستانی از اول سپتامبر آغاز و در ۳۰ ژوئن به پایان میرسد. علاوه بر تعطیلات رسمی سنتی، مدارس پیش دبستانی یک هفته در ماه های فوریه و نوامبر در اعیاد کریسمس و عید پاک تعطیل میباشند.

آموزش پایه

ساختار آموزشی

بر اساس ماده قانون مصوب ۲۹ ژوئن سال ۱۹۸۳ م. طول دوره تحصیلات اجاری دوازده سال بوده و از سن ۱۸-۶ سالگی به طول می انجامید. به همین خاطر کودکان موظف هستند به صورت تمام وقت تا سن ۱۵ سالگی دوره ابتدایی را به پایان برسانند و حداقل ۲ سال از دوره متوسطه را پشت سر بگذارند، دانش آموزانی که دو سال اول دوره متوسطه را تکمیل نکرده باشند موظف هستند تا سن ۱۶ سالگی به صورت تمام وقت در مدرسه باقی بمانند.

آن دسته از دانش آموزانی که تمایل به ادامه تحصیل تمام وقت تا سن ۱۸ سالگی را ندارند بایستی در دوره آموزش پایه وقت مشغول تحصیل شوند. آموزش پایه پاره وقت به دوره ای اطلاق میشود که در یک مدرسه رسمی شناخته شده و به شکل پاره وقت در یک دوره آموزشی رسمی پشت سر گذارده شود.

آموزش ابتدایی

ساختار آموزشی

آموزش ابتدایی مختص کودکان سنین ۱۲-۶ ساله میباشد. این دوره آموزشی ۶ سال به طول انجامیده و به سه دوره دوساله تقسیم بندی شده است آموزش ابتدایی در مدارس ابتدایی به دانش آموزانی ارائه شده و از نقطه نظر سازمانی مدارس ابتدایی به یکی از ۳ شکل زیر مشغول فعالیت می باشند :

- مدارس ابتدایی مستقل
- مدارس ابتدایی وابسته به مدارس متوسطه

- مدارس ابتدایی وابسته به مراکز تربیت معلم

در جامعه فرانسه زبان بلژیک در راستای تدابیر رسمی و قانونی و برای ایجاد فرصتهای آموزشی برای آموزش دختران و پسران، آموزش ابتدایی هم اکنون به صورت مختلط اجرا میگردد. البته هنوز هم چندین مدرسه منحصراً پسرانه و یا دخترانه وجود دارد که به بخشهای مختلف اجتماع وابسته هستند. کلاسهای دوره ابتدایی بر اساس سن دانش آموزان طبقه بندی میشوند.

دوره تحصیلی ابتدایی در دو شیفت صبحگاهی و عصر گاهی و به صورت ۵ روز در هفته بوده و در مجموع ۱۸۲ روز در سال را شامل میشود. تنها بعد از ظهر روزهای چهارشنبه در میان دیگر روزهای تحصیلی هفته تعطیل میباشد. در این دوره تعداد ۲۸ درس هفتگی در مدت ۵۰ دقیقه به دانش آموزان ارائه میشود. سال تحصیلی دوره ابتدایی نظیر دوره پیش دبستانی از اول ماه سپتامبر آغاز و در ۳۰ ژوئن خاتمه می یابد.

اهداف آموزشی

اهداف کلی آموزش ابتدایی در موارد زیر نهفته است :

- تشویق به رشد فردی کودک همگام با احترام به هویت وی
  - تشویق کودک برای ورود به اجتماع
  - کمک به کودک برای کسب مهارتهای اولیه و دانش پایه
  - غلبه بر تواناییهای کودک راجع به مدرسه و آموزش
- در سال ۱۹۹۳ م با ابتکار وزیر آموزش ، در یک اقدام عملی و با هدف تشویق پیشرفت تحصیلی دانش آموزان این مقطع تحصیلی، اهداف کلی فوق الذکر به صورت دستورالعمل برای نهادهای سازنده آموزشی

درآمد. براساس دستورالعمل فوق، همه مدارس مقطع پایه اعم از پیش دبستانی و ابتدایی، موظف گردیدند تا سال

۲۰۰۵. خود رایکپارچه نمایند تا از این طریق دانش آموزان بتوانند به اهداف ذیل دست یابند :

- با اتخاذ روش مدون و دامنه دار دوره پیش دبستانی و دبستانی را با یک آهنگ منظم پشت سر گذارند

- با توجه به استانداردهای آموزشی موجود برخی از دوره های اساسی را تکمیل نماید.

برای نیل به یکچنین اهدافی تمامی نهادهای سازمان دهنده راهبردهای زیر را به کار خواهند گرفت :

- انتقال از دوره پیش دبستانی به دوره دبستان را هماهنگ می نمایند.

- به یادگیری معنا می بخشند

- تداوم تحصیل را تضمین می نمایند

- از طریق یادگیری تشخیصی تواناییهای فردی دانش آموزان را مد نظر قرار میدهند .

- از طریق ارزشیابی تکوینی در خلال دوره و ارزشیابی نهایی در پایان دوره از افت تحصیلی دانش

آموزان جلوگیری بعمل می آورند.

- از معلمین و مدرسه در امر پیشرفت تحصیلی پشتیبانی می نمایند.

- با والدین دانش آموزان ارتباط برقرار نموده و همکاری خود را با آنان ادامه می دهند.

- به مدارس کمک می نمایند تا محیط و فضای بازی را برای دانش آموزان مهیا سازند.

از سپتامبر ۱۹۸۴ م به این طرف، استاندارد نسبت دانش آموزان به معلمین در مدارس ابتدایی نظیر مدارس

پیش دبستانی براساس تعداد زنگهای تحصیلی استوار بوده است.

براساس این نظام به مدارس اجازه داده میشود تا براساس تعداد زنگهای تحصیلی خود ، تعداد دانش

آموزان لازم را ثبت نام نمایند. بعبارت دیگر مدارس می توانند برای هر ۲۴ زنگ تحصیلی یک معلم تمام وقت

استخدام نماید. همچنین یک چنین سیستمی به مدرسه اجازه میدهد تا ساختار خود را تا حدودی بر اساس نیازهای دانش آموزانش طراحی و تنظیم نماید.

برنامه های آموزشی

از سال ۱۹۷۱. به این سو، مدارس ابتدایی از لحاظ اهداف آموزشی محتوای درسی و روشهای تدریس در جریان اصلاحات بنیادین قرار گرفته اند. البته باید متذکر شد که این اصلاحات به همه مدارس این مقطع سرایت نکرده و هنوز هم بسیاری از مدارس ابتدایی از روشهای سنتی قبلی بهره میبرند. به عنوان یک قاعده کلی، اصلاحات آموزشی در مقطع ابتدایی با هدف ایجاد انعطاف پذیری بیشتر در آموزش، مدنظر قرار دادن روشهای بخصوص یادگیری در نوجوانان، تطابق آموزش ابتدایی با نیازهای روز دنیا و تا حد امکان رعایت سرعت آهنگ یادگیری تک تک نوجوانان مورد توجه قرار گرفته است. دوره تحصیلی ابتدایی طوری طراحی و تنظیم شده است که از طریق آن دانش آموزان بیشتر به دانش ابزاری نظیر تسلط نسبی بر زبان و ریاضیات تسلط داشته و در این بین دانش واقعی چندان مدنظر نیست.

برنامه های درسی مقطع ابتدایی متشکل از دروس زبان فرانسه، نوشتن، ریاضیات، تاریخ، علوم طبیعی، دین و اخلاق، تربیت بدنی، موسیقی، آموزش صنایع دستی و ایمنی و ترافیک میباشد.

در کل نظام آموزش جامعه فرانسه زبان کشور بلژیک از مرحله سوم به بعد یک زبان ملی دیگری نظیر هلندی، آلمانی و یا انگلیسی به دانش آموزان ارائه می گردد..

ارزیابی و تایید مدارک تحصیلی

ارزیابی تحصیلی مقوله ایست که از طریق آن اصل آزادی آموزش مورد ضمانت قرار می گیرد. در این مقطع، معلمین در طول سال با استفاده از ارزشیابی مستمر و تکوینی بروند پیشرفت تحصیلی دانش آموزان نظارت مینمایند.

در پایان سال تحصیلی معلمین هر کلاس درسی با استفاده از برگزاری آزمون به ارزشیابی مهایی از دانش آموزان خود میپردازد. در پایان معلم یا گروه معلمین/ شورای مدرسه با ارزیابی فعالیتهای دانش آموزان در خلال سال تحصیلی و آزمونهای برگزار شده راجع به ارتقاء یا عدم ارتقاء دانش آموزان به کلاس بالاتر تصمیم گیری میکنند. علاوه بر این کارنامه های تحصیلی به طور مرتب و منظم دانش آموزان و والدین او را از نتایج آزمونهای بعمل آمده، پیشرفت تحصیلی و وضعیت انضباطی و فردی مطلع نگه میدارند. در مقطع ابتدایی دانش آموز میتواند برخی از کلاسها را مجدداً پشت سر بگذارد ولی تکرار سال تحصیلی در این مقطع تقریباً امری غیر ممکن است. بر اساس ماده قانون مصوب ۲۹ ژوئن سال ۱۹۸۳ م چنانچه دانش آموز در آن مقطع شش سال تحصیلی را با موفقیت پشت سر بگذارد در پایان دوره به وی گواهینامه پایان دوره ابتدایی اعطا میشود. البته دانش آموزان ایم مقطع تحصیلی ممکن است گواهینامه فوق را بعد از گذراندن امتحانات بخشی نیز دریافت نمایند. همچنین دانش آموزانی که در یادگیری با مشکل مواجه هستند میتوانند دوره اجباری شش ساله فوق را در هفت سال و در موارد استثنایی در ۸ سال بگذرانند.

آموزش متوسطه

ساختار آموزشی

آموزش متوسطه نظیر آموزش ابتدایی جزو دوره تحصیلات اجباری به شمار می رود. دوره تحصیلات اجباری تمام وقت در این مقطع تا سن ۱۸ یا سنین ۱۵-۱۶ سالگی به طول می انجامد ولی دوره پاره وقت آن ممکن است تا ۱۸ سالگی ادامه داشته باشد.

برای ورود به مقطع متوسطه از دو رویکرد به شرح زیر استفاده میشود :

اولین روش که ۸۲٪ دانش آموزان از آن استفاده مینمایند، به دانش آموزان اجازه میدهد چنانچه گواهینامه CBE را در اختیار داشته باشند به صورت خودکار وارد این دوره تحصیلی شوند. البته دانش آموزان دیگری که دوره ۶ ساله ابتدایی را پشت سر گذاشته اند ولی به هر نحوی موفق به دریافت گواهینامه پایان دوره نشده اند تحت یک سری شرایط خاص میتوانند وارد این دوره شوند. روش دوم که شامل ۱۸٪ از دانش آموزان میشود، مختص دانش آموزانی است که دوازده سال سن داشته و گواهینامه پایان دوره تحصیلات ابتدایی را در اختیار ندارند.

البته در برخی مواقع گواهینامه CBE به دانش آموزانی که با موفقیت دوره ابتدایی را پشت سر نگذاشته اند ولی اولین سال دوره متوسطه و یا دومین سال دوره حرفه ای را با موفقیت گذرانده اند نیز اعطا میشود. در بخش فرانسه زبان بلژیک، آموزش متوسطه به دو زیر مجموعه به شرح ذیل قابل تقسیم است:

آموزش متوسطه نوع (I):

این نوع آموزش متشکل از سه دوره دو ساله موسوم به آموزش نوین میباشد.

آموزش متوسطه نوع (II):

این نوع آموزش متشکل از دو دوره سه ساله موسوم به آموزش سنتی است و تنها در تعداد کمی از

مدارس عمومی رایج است .

آموزش متوسطه نوع ۱ در سال ۱۹۶۹ م به بخش عمومی و تمامی مدارس این ایالت و تقریباً همه

مدارس یارانه گروا بسته و غیر وابسته استانی و بخشی سرایت نموده است .

بخش فرانسه زبان بلژیک آموزش متوسطه را در سه نوع موسسه آموزشی مختلف به شرح ذیل را ارائه

می دهد :

- مدرسه سلطنتی که هر سه دوره یا دوره دوم و سوم را برگزار می نای
- مدرسه ایالتی که دوره اول و یا دوره اول و دوم را برگزار می کند
- موسسه فنی و حرفه ای ایالتی که هر سه دوره و یا دوره دوم و سوم را اداره میکند.

مدارس مقطع متوسطه معمولاً مختلط هستند و ازدانش آموزان هیچگونه شهریه تحصیلی دریافت

نمیکنند. کلاسهای درسی براساس جدول سنی دانش آموزان و دربرخی ازمواقع براساس رشته تحصیلی

سازماندهی میشوند. حتی دربرخی مدارس این مقطع کلاسهای درس بر اساس توانایی دانش آموزان ترتیب

میابند. البته به خاطر تکرارموضوع درسی توسط برخی ازدانش آموزان ناموفق سالهای قبل دربرخی ازمواقع

کلاسهای درس متشکل از دانش آموزان گروه های سنی مختلف میباشد.

دربرخی ازرشته های تحصیلی نظیر رشته های فنی حرفه ای که مستلزم کارعملی میباشد

تعدادموضوعات درسی به ۳۴ درس و یا حتی ۳۶ موضوع نیزبالغ میشوند. آغازوپایان سال تحصیلی دوره

متوسطه ، مانند دوره ابتدایی میباشد.

دوره های آموزشی

آموزش متوسطه نوع (ا) :

آموزش متوسطه نوع ا بر اساس ماده مصوب ۱۹ جولای سال ۱۹۷۱ م به چهار شکل و در دو شاخه

به شرح ذیل ارائه می شود :

- آموزش متوسطه عمومی
- آموزش متوسطه فنی
- آموزش متوسطه حرفه ای
- آموزش متوسطه هنری
- شاخه انتقالی در رشته های (عمومی ، فنی و هنری) که هدف آن آماده سازی دانش آموزان برای ورود به دوره های تحصیلی دانشگاهی و بازار اشتغال میباشد.
- شاخه ملی در رشته های (فنی ، حرفه ای و هنری) که هدف آن آماده سازی دانش آموزان برای ورود به بازار اشتغال و در صورت تمایل ادامه تحصیلات دانشگاهی است.
- آموزش متوسطه نوع ا از سه دوره دو ساله به شرح زیر تشکیل شده است :
- دوره اول: این دوره به دوره مشاهده معروف بوده و معمولاً مخصوص دانش آموزان سنین ۱۴-۱۲ سال می باشد.
- دوره دوم: که به دوره جهت یابی موسوم بوده و مختص دانش آموزان سنین ۱۶-۱۴ سال می باشد.
- دوره سوم: این دوره به دوره تصمیم گیری معروف بوده و مختص دانش آموزان سنین ۱۸-۱۶ سال می باشد.

دراولین دوره مشاهده، تقریباً همه دانش آموزان از یک برنامه درسی شامل دین و اخلاق، زبان فرانسه، زبان دوم، ریاضیات، تاریخ، جغرافیا، علوم، تربیت بدنی و آموزش هنری پیروی می نمایند. در سال دوم این دوره برنامه درسی تقریباً شبیه اول است ولی دانش آموزان میتوانند به دلخواه از آموزشهایی نظیر آموزش زبان لاتین، آموزش علوم اقتصادی، آموزش هنری و آموزش فنی نیز برخوردار شوند. در سال دوم دوره حرفه ای زبان دوم و آموزش فنی شامل واحدهای عمومی نمیشود. از آغاز دوره جهت یابی چهار رشته تحصیلی به صورت مجزا ارائه میشوند که هر کدام از آنها با وجود داشتن حق انتخابهای متنوع دارای یک دوره تحصیلی اصلی بوده که از لحاظ اندازه در دوره تصمیم گیری کاهش مییابد.

در دوره سوم شاخه انتقالی، از سال ۹۴-۱۹۹۳ به این سو یک نظام آموزشی متشکل از موضوعات علمی، کلاسیک، اقتصادی، علوم اجتماعی و هنر ویا آموزشی که ترکیبی از دروس اختیاری است معرفی میگردد.

در دوره های دوم و سوم شاخه علمی، علاوه بر آموزش عمومی، دروس اختیاری گروه بندی شده به دانش آموزان ارائه می شود که طول دوره آنها ۲۱ هفته تحصیلی است.

در پایان دوره سوم ممکن است یک سال فوق العاده ویا تخصصی به شرح ذیل برای دانش آموزان برگزار شود:

- یکسال ویژه آموزش پیش دانشگاهی
- یک سال فوق العاده تحصیلی در شاخه عملی که در پایان به گواهینامه کاربردی ختم میشود.
- یک دوره ۷ ساله آموزش حرفه ای که به گواهینامه درجه (۱) متوسطه ختم می شود.

آموزش متوسطه نوع (II):

قوانین پایه دوره های فنی و عمومی متوسطه ، مصوب ماه های آوریل و جولای سال ۱۹۵۷ م. سازماندهی شده است. این نوع آموزش از دو دوره سه ساله تشکیل شده است.

آموزش متوسطه نوع (II) متشکل از بخشهایی چون زبان لاتین، یونانی، ریاضیات، زبان لاتین، و علوم انسانی معاصر میباشد .

ارزیابی و تایید مدارک تحصیلی

در مقطع متوسطه ، معلمین به صورت منظم از ارزشیابی مستمر همراه استفاده مینمایند.

در پایان هر سال تحصیلی، نتایج ارزشیابی مستمر همراه با نتایج یک یا دو آزمون بعمل آمده در تصمیم گیری شورای مدرسه در آموزش متوسطه نوع (I) و گروه معلمین آموزش متوسطه نوع (II) ، برای تأیید و یا رد دوره تحصیلی تک تک دانش آموزان این مقطع مدنظر قرار می گیرند. در هر دو نوع آموزشی متوسطه نوع (I) و نوع (II)، مدارس مربوط گواهینامه تحصیلی دانش آموزان را صادر مینمایند. گواهینامه درجه (۱) مقطع متوسطه موسوم به CESS بایستی به تأیید کمیته ارزشیابی برسد زیرا این کمیته مسئولیت دارد اطمینان حاصل نماید که مدارس این مقطع مقررات و سازمان مطالعات درسی را رعایت نموده اند و یا خیر .

در پایان سال سوم دوره های تحصیلی فنی و عمومی یا سال چهارم دوره حرفه ای ، دانش آموزان موفق به دریافت گواهینامه درجه (۲) متوسطه موسوم به CESI می گردند .

در آموزش متوسطه نوع (I) در پایان سال چهارم دوره های فنی حرفه ای ، دانش آموزان گواهینامه کاربردی دریافت می نمایند و همچنین در پایان دوره اول آموزش فنی متوسطه نوع (II) به دانش آموزان موفق گواهینامه درجه (۲) اعطا می شود.

گواهینامه درجه (۱) متوسطه به دانش آموزانی اعطا میشود که با موفقیت دوره ۶ ساله آموزش

متوسطه نوع (I) یت نوع (II) در رشته های فنی عمومی را پشت سر گذارنده اند.

همچنین دانش آموزان که به سال ۷ دوره تحصیلی حرفه ای راه یابند چنانچه گواهینامه درجه ۲

متوسطه در اختیار داشته باشند میتوانند گواهینامه درجه ۱ متوسطه را نیز دریافت نمایند.

آموزش عالی

ساختار آموزشی

در جامعه فرانسه زبان کشور بلژیک سه نوع آموزش عالی به شرح ذیل دایر میباشد :

- آموزش عالی فشرده و کوتاه مدت

- آموزش عالی بلند مدت

- آموزش دانشگاهی

آموزش فشرده و کوتاه مدت و آموزش بلندمدت حیطة وسیعی از رشته های تحصیلی دانشگاهی را به

خود اختصاص داده اند.

این نوع آموزش عالی مستلزم درگیری دانشجویان در فعالیتهای متنوعی بوده و موجب میگردد که

آنان بتوانند در بخشهای صنعت، تجارت، حمل و نقل، کشاورزی، پیراپزشکی، ترجمه، آموزش، هنرهای

کاربردی مشغول فعالیت گردند.

این قبیل دوره ها تحت عناوین مختلفی بر گزار میشوند.

دوره های آموزش عالی کوتاه مدت به صورت یک دوره تحصیلی منفرد طی ۴-۳ سال در رشته های تحصیلی متنوعی نظیر پرستاری، مشاوره، کتابداری، مربیگری پیش دبستانی، آموزگاری و دبیری ارائه شده و در پایان دوره به دانشجویان موفق دیپلم مربوطه اعطا میشود. آموزش عالی بلند مدت نظیر آموزش دانشگاهی است. این نوع آموزش به صورت دو دوره تحصیلی سازماندهی شده اند. طول دوره تحصیلی این نوع آموزش حداقل ۴ سال بوده و در پایان در رشته های تحصیلی نظیر مهندسی صنایع، مهندس بازرگانی، دبیری متوسطه، معماری، بازرگانی، مدیریت، ترجمه و هنرهای کاربردی به فارغ التحصیلان گواهینامه مربوطه اعطا میشود.

آموزش دانشگاهی در دانشگاه ها یا موسسات مشابه آن برگزار میشود.

در جامعه فرانسه زبان بلژیک سه دانشگاه وجود دارد که دارای ۵ دانشکده سنتی فلسفه و هنرهای زیبا، حقوق، علوم، پزشکی و علوم کاربردی و شماری مدرسه و موسسه بوده که در دیگر رشته های تحصیلی نظیر علوم کشاورزی، مطالعات شرق شناسی، اقتصاد و بازرگانی، آموزش علوم و غیره نیز به دانشجویان آموزشهای مربوطه را ارائه میدهند.

دانشگاهها و موسسات آموزش عالی سه دوره تحصیلی کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد در برخی از رشته های تحصیلی دوره دکتری را نیز برگزار می نمایند که در پایان هر دوره به دانشجویان موفق مدرک تحصیلی مربوطه اعطا میشود.

سال تحصیلی

سال تحصیلی موسسات آموزش عالی متشکل از ۳۰ هفته تحصیلی بوده و از ۱۵ سپتامبر و اوایل ماه اکتبر

آغاز می شود.

پذیرش تحصیلی

نحوه پذیرش

تمام دانش آموزانی که دیپلم متوسطه درجه ۱ در اختیار داشته باشند میتوانند در هر سه نوع آموزش عالی مشروح در بالا شرکت نمایند. البته خاطر نشان میشود که برای برخی از رشته های تحصیلی دانشگاهی نظیر مهندسی شرکت در آزمون ورودی الزامی است.

ارزیابی تحصیلی

در پایان هر سال تحصیلی امتحانات مربوط به هر موضوع درسی برگزار شده و از طریق نتایج امتحانات ارزیابی نهایی صورت میگیرد.

لازم به یادآوری است که در هر سال دو بار امتحان از دانشجویان بعمل می آید و دانشجویان حق ندارند در یک امتحان بیش از چهار بار طی ۲ سال تحصیلی شرکت نمایند و فقط یکبار حق دارند. در پایان سال تحصیلی چنانچه دانشجو:

- حداقل ۵۰٪ نمره هر آزمون و ۶۰٪ کل نمرات را کسب کرده باشد میتواند در سال تحصیلی بعد ثبت نام نماید.
- حد نصاب لازم را کسب نکرده موظف است مجدداً در امتحان شرکت نماید.
- از حداقل مورد نظریات ممتحنه پایین ترین نمره را کسب کرده باشد مردود محسوب شده و موظف است سال تحصیلی را مجدداً تکرار نماید.

آموزش معلمان

آموزش معلمان پیش دبستانی

مربیان مقطع پیش دبستانی یک دوره تحصیلی سه ساله آموزشی همزمان نظری و عملی ویژه آموزگاری را در یک موسسه ویژه تربیت معلم میگذرانند که در پایان به آنان دیپلم تدریس اعطا مینماید. مربیان مدارس پیش دبستانی از طرف نهادسازمان دهنده مربوطه استخدام میشود. آنها میتوانند به دو صورت تمام وقت یا پاره وقت مشغول تدریس شوند. شرکت آنان در آموزشهای ضمن خدمت اختیاری بوده و این قبیل دوره ها از طرف نهادهای سازمان دهنده ترتیب می یابند.

نرخ کودکان، مربیان و مراکز آموزش پیش دبستانی بر مبنای سطوح مختلف منطقه ای طی سال ۱۹۹۲

مدارس	معلمین *	دانش آموزان	
۱۹۴	۸۹۴	۱۴۵۷۶	مدارس ایالتی
۳	۱۸	۳۱۴	مدارس استانی
۱۰۰۱	۵۳۲۷	۸۱۳۰۱	مدارس بخشی
۷۱۹	۴۰۳۸	۶۴۶۲۹	مدارس آزاد

علامت ستاره نمایشگر تعداد معلمان پاره وقت و متمم وقت می باشد.

آموزش معلمان ابتدایی

در بیشتر مواقع، معلمان مقطع ابتدایی بر اساس تعداد کلاس درس تقسیم بندی میشوند ولی از دوره سوم به بعد بر اساس موضوعات درسی مشغول تدریس میشوند. برخی از دروس این مقطع نظیر زبان، تربیت بدنی، هنر و آموزش هنرهای دستی توسط معلمان ویژه و بخصوص به دانش آموزان ارائه میشود. لازم به یاد آوری

است که معلمان فوقالذکر براساس سطح علمی و صلاحیت عملی تعیین می گردند. معلمان مقطع ابتدایی سه سال را به آموزش ابتدایی در یک مرکز تربیت معلم می گذرانند. آنان هر سال چند روز را نیز به صورت آموزش ضمن خدمت پشت سر می گذارند. اجرای دستورالعمل وزیر آموزش به افزایش فعالیتهای ضمن خدمت منجر شده است که به آن بودجه لازم نیز اختصاص می یابد..

نرخ دانش آموزان، مربیان و مراکز آموزش ابتدایی بر مبنای سطوح مختلف منطقه ای طی سال ۱۹۹۲

مدارس	معلمین *	دانش آموزان	
۲۰۷	۲۵۸۵	۳۴۱۹۰	مدارس ایالتی
۳	۷۳	۹۲۱	مدارس استانی
۱۰۰۴	۱۰۳۲۷	۱۳۰۷۵۷	مدارس بخشی
۷۰۶	۹۴۳۷	۱۳۵۹۲۹	مدارس آزاد

علامت ستاره دار نشانگر شمار معلمین پاره وقت و تمام وقت میباشد.

آموزش معلمان متوسطه

هر کدام از معلمان مقطع متوسطه در یک موضوع درسی بخصوص متخصص بوده و در همان موضوع نیز به تدریس خواهد پرداخت. برای این معلمان این مقطع به استخدام دائم بخش آموزش متوسطه در آیند بایستی حایز یکی از شرایط ذیل باشند:

- دیپلم تدریس درجه ۲ مقطع متوسطه

این گواهینامه به دانشجویانی اعطا میشود که با موفقیت دوره سه ساله تربیت معلم را در یکی از مراکز ویژه تربیت معلم پشت سر گذارده اند. دارنده این گواهینامه مجاز به تدریس در دوره سه ساله اول دبیرستان

میباشد. دوره سه ساله فوق متشکل از آموزش عمومی و آموزش فنون تعلیم تربیت بوده و دانشجو در یک یا دو موضوع بخصوص به تحصیل مشغول می شود.

- دیپلم تدریس درجه ۱ مقطع متوسطه

این گواهینامه بعد از ۴ سال تحصیل تمام وقت در یک دانشگاه به دانشجو اعطا شده و دارنده آن مجاز به تدریس در دوره ۳ ساله دوم مقطع متوسطه و دوره های فشرده و کوتاه مدت دانشگاهی می گردد. البته آموزش تعلیم و تربیت تمام وقت نبوده و ممکن است به موازات دوره تحصیلی از سال سوم و یا بعد از تکمیل آن به عنوان یک دوره دو ساله پاره وقت برگزار شود.

در ضمن آموزش ضمن خدمت این گروه از معلمان توسط شبکه آموزشی با توجه به اهداف، روش ها و نحوه مدیریت دوره در چارچوب مقررات قانونی ترتیب داده میشوند.

نرخ دانش آموزان، مربیان و مراکز آموزش متوسطه بر مبنای سطوح مختلف منطقه ای طی سال ۱۹۹۲

مدارس	معلمین *	دانش آموزان	
۲۰۴	۱۳۶۴۳	۸۹۷۷۳	مدارس ایالتی
۶۲	۵۰۷۹	۲۹۸۸۷	مدارس استانی
۶۴	۴۷۲۲	۳۲۴۷۹	مدارس بخشی
۴۰۹	۲۴۶۹۵	۱۸۳۵۵۳۹	مدارس آزاد

علامت ستاره نشانگر شمار معلمین پاره وقت و تمام وقت میباشد.

آموزش فنی و حرفه ای

ساختار آموزشی

- دوره تحصیلات اجباری پاره وقت

علاوه بر تحصیلات اجباری تمام وقت ، آموزش جوانان زیر ۱۸ سال به صورت پاره وقت تا سن ۱۸

سالگی به اشکال ذیل صورت می پذیرد :

• آموزش پاره وقت فنی حرفه ای

بر اساس ماده قانون مصوب ۲۹ ژوئن سال ۱۹۸۳ م. راجع به آموزش اجباری ، آموزش اجباری پاره

وقت در سال ۱۹۸۴ م. برای جوانان معرفی گردید که هم به سن ۱۵ سالگی رسیده وهم دو سال از دوره

متوسطه را گذرانده ، یا به سن ۱۶ سالگی رسیده باشد .

دانش آموزانی که مایل به ادامه تحصیلات اجباری تمام وقت نباشند میتوانند در یک مرکز ویژه آموزش

پاره وقت یا در یک مرکز آموزشی رسمی نظیر مرکز آموزش مشاغل آزاد به صورت پاره وقت مشغول به

تحصیل شوند. محتوای دروس پاره وقت محدود بوده و طوری برنامه ریزی شده است تا از طریق آن

دانش آموزان بتوانند هر زمان که مایل باشند وارد دوره تمام وقت شوند . همچنین مراکز فوق با مدارس ویژه

آموزش فنی حرفه ای تمام وقت متوسطه در ارتباط هستند. دوره های آموزشی پاره وقت ۶۰۰ زنگ تحصیلی

و ۵۰ دقیقه در طول سال بوده که در مجموع حدود ۲۰ هفته به طول می انجامد.

تعیین شمارزنگ های تحصیلی اختصاص داده شده به آموزش نظری نسبت به شمار زنگ های

تحصیلی مختص آموزش عملی و کاربردی تقریباً برعهده مدیریت مرکز بوده و او با توجه به خصوصیات

دانش آموزان خود در این باره تصمیم گیری مینماید.

البته این نوع آموزش ممکنست حتی به صورت تکدرس نیز اجراشود. در پایان دوره تحصیلات پاره

وقت به فارغ التحصیلان دو نوع گواهینامه مهارتی و معادل اعطا می شود.

• کار آموزی صنعتی

کارآموزی یک شکل رسمی و شناخته شده از دوره تحصیلات اجباری پاره وقت است. این دوره مختص دانش آموزانی که ۱۵ سال سن داشته و با موفقیت دو سال آموزش متوسطه عمومی یا آموزش حرفه ای متوسطه را پشت سر گذاشته یا در یک امتحان ورودی قبول شده و یا به سن ۱۶ سالگی رسیده اند. دوره کارآموزی ۱ تا ۳ سال به طول می انجامد.

مدت زمان آموزش نظری رشته های فنی/حرفه ای در سال اول تحصیل ۳۶۰ ساعت و در دو سال بعد ۲۴۰ ساعت میباشد. آموزش عملی توسط یک صنعتگر ارائه شده و کارآموز در شرکت طرف قرارداد ۴ تا ۳/۵ روز را در هفته به کارآموزی مشغول می شود.

قراردادهای کارآموزی با تمام گروه های شناخته شده و رسمی اعم از بخش تجارت، بازرگانی، صنایع کوچک و مشاغل بخش خدمات منعقد میشوند. در بخش فرانسه زبان کشور بلژیک هم اکنون موسسه آموزش پایدار مشاغل آزاد به بیش از ۸۰۰۰ هزار نفر از کارآموزان در سال آموزشهای لازم را ارائه می نماید. در سال ۱۹۸۳ م کارآموزی در مشاغل توسط کارگران حقوق بگیر تحت عنوان کارآموزی صنعتی به رسمیت شناخته شد. این نوع کارآموزی ویژه جوانان سنین ۲۱-۱۶ سال می باشد. که تحصیلات ناموفقی داشته و علاقمندی خود را به ادامه تحصیل از دست داده اند. محتوای دوره کارآموزی توسط کمیته بخش اکارآموزی تعیین میشوند. آموزش نظری مروط به دوره کارآموزی به مدت ۱۵ ساعت و یا دو روز در هفته در مدرسه انجام میگیرند. کارآموز طی دوره کارآموزی حداقل حقوق ماهیانه را از شرکت طرف قرار داد بابت حق الزحمه دریافت می دارد. در پایان دوره کارآموزی به فرد کارآموز گواهینامه صلاحیت حرفه ای و گواهینامه پایان دوره کارآموزی اعطا می شود.

- دوره های آموزشی ویژه و تخصصی

این قبیل دوره ها از طرف موسسات غیر انتفاعی که از مقامات ایالتی یارانه آموزشی دریافت می نمایند به علاقمندان ارائه میشود. بعد از سن ۱۸ سالگی آموزش حرفه ای جوانان از طریق طرح کارآموزی صنعتی صورت میپذیرد. .

موافقت نامه آموزش حرفه ای که در سال ۱۹۸۶ م به تصویب رسیده است برای تمامی جوانان سنین ۲۵-۱۸ که خواهان اشتغال بوده ولی هیچگونه مدرک تحصیلی اعم از دانشگاهی یا فنی متوسطه را در اختیار ندارند، آموزش حرفه ای را دایر نموده است.

این موافقت نامه تمام بخشهای صنعتی، تجاری، غیرتجاری و مشاغل آزاد را مد نظر قرار داده است. براساس این موافقت نامه میان متقاضی کار و کارفرما یک قرارداد "آموزش حرفه ای منعقد می شود که مدت زمان حداقل یک سال و حداکثر سه سال می باشد.

قرارداد فوق دارای دو بخش کار پاره وقت و آموزش است.

آموزش نظری زیر نظر کار فرما برای مشاغل آزاد ۲۵۶ ساعت بوده که این میزان زمان در متن قرار داد نیز بدان اشاره می شود ولی چنانچه این نوع آموزش در یک مرکز آموزشی، به ویژه در مرکزی که توسط اداره آموزش منطقه ای نظیر FOREM سازماندهی شده باشد صورت می پذیرد. طول دوره آن ۵۰۰ ساعت خواهد بود. از سال ۱۹۸۷ م به این طرف تقریباً ۶۰۰ نفر در این نوع آموزش شرکت کرده اند. در جامعه فرانسه زبان بلژیک سه نوع آموزش حرفه ای وجود دارد که ویژه جوانان ۱۸ ساله است که از لحاظ مالی و معیشتی در وضعیت نامساعدی بوده و از این ناحیه در خطر قرار دارند. این سه نوع آموزش عبارتند از:

- آموزش کارآموزی در یک شرکت موسوم به طرح EAP

طی این نوع آموزش در یک شرکت که به همین منظور تأسیس شده است به مدت ۱۸ ماه به کار

آموز آموزش فنی حرفه ای ارائه میگردد.

- مراکز توسعه اشتغال CPE

این نوع مراکز به جوانان جویای آموزش فنی و حرفه ای فشرده ارائه میدهند.

- طرح اشتغال جامع AID

براساس این طرح میان جوامع مختلف صنفی اعم از کارفرمایان و اتحادیه های مختلف موافقت

نامه ای منعقد شده است که برای جوانان ۲۵-۱۸ اشتغال ضربتی ایجاد مینمایند.

آموزش راه دور

ناحیه والونیا دارای یک کالج اصلی آموزش راه دور است که دولت مربوطه آن را اداره می کند و

به احتمال هنوز از سوی موسسه های کاریابی دولتی و از سوی بازماندگان بخش خصوصی پر رونق در گذشته

صورت می گیرد. در سطح دانشگاهی، دانشگاه های بلژیک، تمایل فزاینده ای نسبت به تدارک آموزش از راه دور

هم از طریق دوره های سنتی آموزش راه دور و هم به شکل الکترونیکی بر روی شبکه گسترده جهانی، نشان

می دهند.

موسسات دولتی آموزش راه دور

کالج Enseignement a Distance de la Commuaute Francaise de Belgique در سال ۱۹۵۹

تاسیس شد و در حال حاضر عرضه کننده ۱۵۰ دوره به حدود ۵۰۰۰۰ دانشجو است که ۱۳۵۰۰ نفر از آنان هر

ساله جزو ثبت نام شدگان جدید هستند. تدارک مزبور تا سال ۱۹۹۳ رایگان بود و در آن سال برای نخستین بار

یک هزینه ناچیز اداری برای آن منظور شد.

موسسات خصوصی آموزش راه دور

چندین کالج خصوصی آموزش راه دور وجود دارد که از بازماندگان بخش پروتق ۲۰ سال قبل هستند.

دوره‌های آموزش راه دور دانشگاهی

دانشگاه لی‌یژ در صف مقدم تحقیق و توسعه در زمینه دوره‌های آموزش راه دور بوده است و در حال حاضر

شماری از دانشگاه‌های موجود در والونیا که ارایه دوره‌های خود را بر روی شبکه گسترده جهانی آغاز کرده‌اند،

به دانشگاه مذکور ملحق گشته‌اند.

۱۳۰۰۰	موسسه‌های آموزش از راه دور دولتی
۲۵۰۰	موسسه‌های آموزش از راه دور خصوصی
۰	دانشگاه‌های آزاد
۹۵۰	دوره‌های آموزش از راه دور دانشگاه‌ها
۱۶۴۵۰	جمع

مشاوره آموزشی

نهادهای مشاوره‌ای

وزرای جامعه فرانسه زبانان کشور بلژیک از مشاوره شمارزیادی از کمیته‌ها و شوراییهای مختلف

آموزشی بهره می‌برند که از میان این مقطه نظرات مختلف متنوع برخی از برجسته‌ترین آنها به صورت قانون

و دستورالعمل آموزشی نیز درآمده است.

از میان کمیته ها و شوراهای فوق الذکر برای نمونه می توان به مواردی چون شورای تعلیم و تربیت، که عهده دار تعیین سمت و جهت اساسی تعلیم و تربیت درده سال آینده میباشد و شورای والدین جامعه فرانسه زبانان اشاره کرد.

درمقاطع مختلف پتحصیلی پیش دبستانی و دبستانی، متوسطه و دانشگاه، و وظیفه ارائه مشاوره و جهت دهی به دانش آموزان برعهده مراکز مشاوره روانی - درمانی اجتماعی موسوم به PMS میباشد. این قبیل مراکز همچنین مسئولیت بازرسی بهداشتی مدارس را نیز برعهده دارند لازم به یادآوری است که مراکز فوق مستقل از مدارس بوده ولی خانواده های دانش آموزان و مدرسه همکاری بسیاری نزدیکی دارند. هر مرکز PMS متشکل از یک تیم چند منظوره از مشاورین روانشناس، آموزشی و پرستار و پزشکان میباشد. انجام فعالیتهای متنوع آموزشی به دانش آموزان کمک مینماید تا علاوه بر کشف استعداد های خود برای آینده زندگی خود برنامه ریزی نمایند. در جامعه فرانسه زبان کشور بلژیک، شبکه های آموزشی مدارس دولتی و خصوصی با استفاده از نرم افزارهای رایانه ای به دانش آموزان کمک مینماید تا رشته تحصیلی مورد علاقه و به تبع آن شغل مورد نظر خود را مشخص نمایند.

نظارت آموزشی

در بخش آموزش جامعه فرانسه زبانان نظام نظارتی سه گانه به شرح ذیل وجود دارد :

- یک بخش نظارت که وظیفه آن حصول اطمینان از مصرف صحیح یارانه های دولتی و رعایت اصول مالی در بخش آموزش است.
- یک بخش بازرسی دو گانه

- یک سرویس بازرسی که وظیفه آن تحقیق راجع به سطح آموزش در تأسیسات آموزشی و ارائه نظر درباره کیفیت کادر آموزشی است. این سرویس همچنین با ارائه مشاوره به معلمان برای برنامه ریزی درسی و استفاده از فنون پیشرفته تدریس به آنان در این امر کمک می نماید.
- سرویس ویژه آموزش پیش دبستانی و دبستانی که عهده دار مسوولیت اجرای تعهدات مربوط به دوره تحصیلات اجباری است.
- کمیته ارزشیابی که وظیفه آن تحقیق راجع به کیفیت آموزش متوسطه میباشد. بعبارت دیگر این کمیته موظف است اطمینان حاصل نماید که آموزش متوسطه همگام با مقررات و دستورالعملهای آموزشی مربوطه به پیش می رود یا نه .
علاوه بر مورد فوق، کمیته ارزشیابی مسوولیت تأیید گواهینامه های پایین نامه تحصیلات متوسطه درجه (۱) موسوم به CESS را نیز بر عهده دارد .
لازم به یادآوری است که مقامات آموزشی جامعه فرانسه زبان کشور بلژیک برای اعطای دیگر گواهینامه تحصیلی نظیر گواهینامه فنی حرفه ای و تأیید گواهینامه های تحصیلی اعطایی بخش آموزش عالی اسلوبهای دیگری را به مرحله اجرا گذاشته اند. به هخمین خاطر در بخش آموزش عالی کمیته ویژه ارزشیابی نیز برای تأیید مدارک تحصیلی تأسیس شده است.

مدیریت آموزشی

نهادهای مرکزی

به دنبال اصلاحات به عمل آمده اخیر در قانون اساسی کشور بلژیک، سیاستهای مربوط به بخش آموزش و آموزش عالی در حیطه اختیارات و مسئولیت های شورای جامعه فرانسه زبان و دولت محلی آن قرار گرفته است که در آن مسئولیت آموزش عالی و تحقیقات دانشگاهی وزیر دیگر مسئولیت آموزش مقاطع مختلف پیش دانشگاهی اعم از پیش دبستانی و متوسطه نأ آموزش ویژه را برعهده دارند. در جامعه فرانسه زبان کشور بلژیک به حزم مدارس خصوصی سه نوع موسسه آموزشی دیگر به شرح زیر وجود دارد :

- موسسات آموزشی دولتی که کاملاً تحت مدیریت دولت محلی بوده و از بودجه های عمومی تامین می شوند .

- موسسات آموزشی عمومی که مدیریت آنها برعهده مقامات بخشی بوده ولی از یارانه های آموزشی بهره می برند

- موسسات آموزشی آزاد وابسته و غیروابسته که از کمکهای مالی دولت محلی بهره می برند.

هر کدام از موسسات آموزشی فوق ارای یک شبکه آموزشی متشکل از یک یا بیش از یک نهاد سازمان دهنده بود هخوبه نوبه خود یک یا بیشتر از یک موسسه را تحت اختیار خود دارند .

نهاد سازمان دهنده آموزشی اجتماعی، دولت محلی جامعه فرانسه زبانان کشور بلژیک میباشد. این نهاد بر تمام موسسات آموزشی و کارکنان شبکه آموزشی نظارت نموده و فعالیتهای آنها را هدایت می نماید. البته باید متذکر شد که تنها سازمان دهنده آموزش عمومی یارانه دار استانها و بخشهای ایالت بوده و از طرفی دیگر نهاد سازمان دهنده آموزش آزاد یارانه دار از میان اشخاص حقیقی و حقوقی میباشد. شبکه تأسیسات

آموزشی عمومی یارانه گیر برای هماهنگ نمودن آموزش به دوساختار CECP موسوم به شورای آموزشی بخشها و استانها و CPEON موسوم به شورای سازماندهندگان آموزش رسمی یارانه دار گسترش یافته است. همچنین تأسیسات آموزشی آزاد نیز تحت نظارت دبیرخانه آموزشی ملی کاتولیک موسوم به SNEC و فدراسیون مدارس آزاد یارانه گیر گروه بندی شده اند. وزیر آموزش تحت یک سری شرایط و ضوابط خاص با تأسیسات آموزشی یارانه و کمک مالی اعطا میشود.

از اینرو تأسیسات آموزشی ملزم به رعایت مفاد قانونی به شرح ذیل می باشند:

- مقررات مربوط به زبان آموزشی را رعایت نماید.
- ساختار مورد تأیید وزیر برای خود برگزینند.
- دوره تحصیلات مدرسه را طوری طراحی و تنظیم نمایند که با الزامات حقوقی از پیش تعیین شده مطابقت داشته باشند.
- نسبت به بازرسی و نظارتهای منظم دولت محلی که مسئولیت تأیید و یا رد صلاحیت آموزشی موسسات آموزش را بر عهده دارد همکاری لازم را ارائه نماید.
- تعداد دانش آموزان کمتری نسبت به تعداد صندلیهای کلاس داشته باشد.
- از امکانات کامل آموزشی برخوردار بوده و استانداردهای بهداشتی را رعایت نمایند.
- از قاعده کلی مربوط به ایام تعطیلی و مرخصی های سالیانه تبعیت نماید.
- کارمندی را به استخدام درآورند که سلامت جسمی و روحی دانش آموزان را به خطر نیندازد.
- مواد آموزشی و امکانات مربوطه را تهیه نمایند که با استانداردهای آموزشی مطابقت داشته باشد.

حال با این تفاسیر چنانچه تأسیسات آموزشی فوق الذکر شرایط مشروح در بالا رارعايت نموده باشند ، نهاد سازمان دهنده آنها مجاز به انتخابکارمندان خود بوده و در گزینش روشها و فنون تدریس و تعریف محتوای دوره تحصیلی آزاد خواهد بود. البته خاطر نشان می شود که این امر بایستی به نأیید وزیر آموزش نیز از قبل برسد. ارزیابی دیگر از حیطه های است که از طریق آزادی آموزش هر نهاد سازمان دهنده تضمین شده است.

هر نهاد سازماندهنده در چارچوب محدوده قوانین و مقررات، موظف است نوع و نحوه ارزشیابی و روشهای نظارت و مکانبه نتایج ارزشیابی مخصوص به خود را تعیین و تعریف نماید. به منظور بهبود وضعیت همکاری میان مدارس آموزش متوسطه تمام وقت، ۱۰ منطقه جغرافیایی یا ناحیه آموزشی که هر کدام متشکل از دو شورای آموزشی میباشند تعیین شده که از میان دو شورای فوق الذکر یکی مخصوص آموزش متوسطه وابسته و دیگری مخصوص آموزش متوسطه غیر وابسته است. شوراهای فوق بر فعالیتهای تأسیسات آموزشی ناحیه خود و عملکرد آنها نظارت می نمایند. بدین ترتیب که مدارس برای هر کلاس درس یک معلم استخدام نموده و از مقررات آموزشی به نحو احسن تبعیت می نمایند . اعضای کمیته مشترک و شوراهای منطقه ای از میان نمایندگان نهادهای سازمان دهنده نظیر وزیر آموزش - که خود نهاد سازمان دهنده آموزش اجتماعی محسوب میشود میباشد. در سال ۱۹۹۰ میلادی ، بخش آموزش اجتماعی کمیته های ویژه همکاری تأسیس نموده است تا از طریق آن راجع به موضوعاتی چون برنامه ریزی تحصیلی ، نوع موارد آموزشی و نحوه اداره کردن تأسیسات آموزشی پیشنهادات لازمه را ارائه نمایند. این کمیته ها متشکل از یک معلم، نماینده کارمندان اداری و آموزشی، والدین، نمایندگان اتحادیه های مختلف ، دانش آموزان و سیاستمداران محلی میباشد.

بودجه بندی آموزشی

دولت محلی جامعه فرانسه زبان کشور بلژیک ، تا آنجایی که قوانین و مقررات مربوطه اجازه میدهد، براساس سطوح مختلف آموزشی و شمار دانش آموزان بخش آموزش ، تمام هزینه های آموزشی موسسات مختلف آموزشی را می پردازند.

از جمله عمده ترین این هزینه ها میتوان از موارد ذیل نام برد:

- حقوق و دستمزد کارمندان
  - هزینه های عملیاتی به صورت سرجمع و براساس ملاک های ویژه
  - هزینه های مربوط به نوسازی و تعمیرات
- البته باید توجه داشت که والدین و دیگر انجمنهای ذینفع در این بین برخی از هزینه ها نظیر خرید مواد آموزشی و هزینه شرکت دانش آموزان در فعالیتهای فوق برنامه را تأمین مینمایند.
- در بخش آموزش عالی ، دولت محلی براساس شمار دانشجویان هر موسسه آموزش عالی به آن کمکهای مالی عملیاتی اعطا مینماید.
- این کمکها بر خرید ابزار آموزشی، حقوق و دستمزد و اساتید کارمندان و دیگر هزینه های آموزشی شامل می شود.

شهریه دانشجویی

در تمام سطح آموزش عالی پرداخت شهریه ثبت نام الزامی است.

حداقل میزان شهریه تحصیلی دوره های آموزش کوتاه مدت و بلند مدت از طریق قانون تعیین شده است. البته دانشگاهها شهریه تحصیلی را خود از پیش تعیین مینمایند.

جامعه آلمانی زبان بلژیک

آموزش پیش دبستانی

ساختار آموزشی

در بخش آلمانی زبان بلژیک آموزش پیش دبستانی یا کودکان یک بخش ثابت از نظام آموزشی می باشد. این دوره آموزشی کاملاً اختیاری و بدون هزینه بوده و مختص بچه های سنین ۶-۲,۵ سال می باشد. در برخی از موارد استثنایی برای کودکان بیشتر از ۷ ساله می باشد کودکان ۳ ساله به بالا بیشترین حضور در این دوره را به خود اختصاص داده اند که این میزان به ۹۵٪ بالغ می گردد. آموزش پیش دبستانی دارای یک عملکرد اجتماعی ویژه بوده و برای ورود به آموزش ابتدایی یک دوره آمادگی محسوب می شود.

اهداف آموزشی

اهداف کلی آموزش پیش دبستانی در موارد زیر نهفته است :

- رشد عقلانی و فیزیک و روانی
- توسعه مهارت های ذهنی
- گسترش برقراری ارتباط با دیگران کودکان
- گسترش استقلال کودکان
- رشد خلاقیت کودکان

آموزش پیش دبستانی در کودکانها ارائه شده و معمولاً این قبیل مراکز آموزشی به مدارس ابتدایی چسبیده هستند. همچنین خاطرنشان میشود که در هر سه شبکه آموزشی سابق الذکر، کودکانها حضوری فعالی دارند. در بیشتر مواقع کودکانها بنا به اندازه آنها و سن کودکان، کلاس بندی ویا گروه بندی شده ولی در برخی از مناطق روستایی که مدارس کوچک به اندازه کافی شاگردی برای گروه بندی در اختیار ندارند، کودکان سنین مختلف را به شکل یک خانواده کلاس بندی می کنند. در این قبیل کلاسها بیست کودک مشغول فراگیری میشوند.

کودکان در کودکانها تحت نظارت مربیان مهد کودم قرار می گیرند. هر مربی مهد کودک عهده دار یک کلاس از کودکان شده ولی در برخی مواقع بنا به مقررات داخلی مهد کودک مربیان کلاسهای مختلف با یکدیگر همکاری مینمایند. جدول زمانی کودکانها تغییر پذیر بوده و هیچگونه آموزش رسمی به کودکان داده نمیشود.

البته کودکان در این قبیل مراکز به انجام فعالیتها متنوعی نظیر فعالیتهای هنری، ذهنی، زبانی، موسیقایی و علمی وادار می شوند. اما به آنان درس رسمی داده نمیشود. همچنین در این سطح هیچگونه ارزیابی تحصیلی ویا امتحان کتبی از کودکان بعمل نمی آید و ارزیابی عمدتاً بر اساس مشاهدات مربیان مهد از عملکرد رفتاری کودکان صورت می پذیرد.

در این دوره کودکان بدون هیچگونه محدودیتی به کلاس بالاتر ارتقاء می یابند.

مراکز PMS همراه با تیم آموزشی مهد کودک میزان درجه بلوغ و رشد فکری و جسمی کودک را ارزیابی قرار میدهند. کودکان چهارروز و نیم در هفته به مهد کودک رفته و در سال اول کودکانها، چنانچه والدین آنها مایل باشند، میتوانند در شیفت صبحگاهی به مهد کودک بروند.

طول دوره تحصیلی کودکان هماند دوره تحصیلات پایه میباشد که در آن دوماه تعطیلات تابستانی

ودو هفته تعطیلات عید کریسمس وجود دارد.

آموزش پایه

ساختار آموزشی

براساس ماده قانون مصوب ۲۹ ژوئن سال ۱۹۸۳م دوره تحصیلات پایه ۱۲ سال بوده واز ۱۸- ۶

سالگی به طول می انجامد. به همین خاطر کودکان موظف اند تا سن ۱۵ سالگی به صورت تمام وقت برای

تکمیل دوره ابتدایی و دو سال دوره متوسطه در مدرسه حضور به هم رسانند. دانش آموزانی که موفق به

تکمیل دوره اول دو ساله آموزش متوسطه نکردند موظف هستند تا سن ۱۶ سالگی بایستی تا این سن را

در دوره تحصیلات پایه پاره وقت شرکت نمایند. تحصیلات اجباری پاره وقت به دوره ای از تحصیلات

اطلاق می شود که در آن دانش آموز موظف است در یک موسسه آموزشی رسمی به شکل پاره وقت و یا

در یک دوره آموزشی ویژه شرکت نماید .

آموزش ابتدایی

ساختار آموزشی

آموزش ابتدایی ویژه دانش آموزان سنین ۱۲-۶ ساله میباشد. این دوره ۶ سال به طول می انجامیده و به

سه دوره دو ساله تقسیم می شود.

اهداف آموزشی

اهداف کلی آموزش ابتدایی در موارد زیر نهفته است :

- توسعه رشد فردی دانش آموزان همگام با احترام به هویت وی
- ورود دانش آموزان به اجتماع و مشارکت فعالانه در آموزش
- کمک به دانش آموزان برای دانش پایه و مهارت‌های یادگیری
- غلبه بر نابرابریهای کودک نسبت به مدرسه و آموزش

در جامعه آلمانی زبان بلژیک برای اقلیت فرانسه زبان این جامعه زبان این جامعه براساس قوانین مربوط

به زبانها مصوب سال ۱۹۶۳ م، یک راه حل ویژه به کار گرفته میشود.

به همین منظور مدارس ابتدایی فرانسه زبانی وجود دارند که زبان آموزش آنها فرانسه بوده در حالیکه

زبان دوم آنها آلمانی میباشد. آموزش ابتدایی در مدارس پایه ابتدایی به دانش آموزان ارائه میشود. از لحاظ

سازمانی مدارس ابتدایی به سه شکل مشروح در زیر وجود دارند :

• مدارس ابتدایی مستقل

• مدارس ابتدایی وابسته به مدارس متوسطه

• مدارس ابتدایی وابسته به مراکز تربیت معلم

در هر شبکه آموزشی، مدارس ابتدایی وجود دارند. هر مدرسه وابسته به نهاد سازمان دهنده مخصوص

به خود - اعم از انجمن، افراد و موسسات حقیقی یا دیگر موسسات دولتی - میباشد.

برای ورود به دوره ابتدایی هیچگونه الزامات پذیرشی خاصی اعمال نمی شود و آموزش پایه ابتدایی

برای دانش آموزان کاملاً رایگان است.

آموزش پایه ابتدایی براساس تدابیر خاص و رسمی و برای جلوگیری از هر گونه تبعیض آموزشی نسبت به پسران و یا دختران هم اکنون به صورت مختلط صورت می پذیرد .

در پایه ابتدایی کلاسها معمولاً بر اساس سن دانش آموزان سازماندهی میشوند. در جاهایی که جمعیت دانش آموزی کم باشند ممکن است کلاسهای این پایه یک دوره و یا بیشتر را پوشش دهند. هر هفته تحصیلی متشکل از ۵ روز صبح و ظهری - به جز بعد از ظهر چهارشنبه - بوده و کل ایام تحصیلی سال ۱۸۲ روز است .

همچنین هرزنگ تحصیلی در دوره ابتدایی ۵۰ دقیقه به طول می انجامد. آغاز سال تحصیلی دوره ابتدایی اول ماه سپتامبر و پایان آن ۳۰ ژوئن است. در جامعه آلمانی زبان بلژیک سه وعده تعطیلات اصلی به شرح زیر وجود دارد :

- دو هفته تعطیلات کریسمس
- دو هفته تعطیلات عید پاک
- هشت هفته تعطیلات تابستانی

در بین هر ترم یک دوره تعطیلات کوتاه مدت نیز برای استراحت دانش آموزان در نظر گرفته شده است .

اصلاحات اساسی

از سال ۱۹۷۱ م به این سو مقطع ابتدایی در زمینه اهداف آموزشی، روشهای تدریس و محتوای درسی وارد یک دوره فرایند اصلاحات اساسی شده اند. البته هنوز اصلاحات مورد نظر به تمام مدارس ابتدایی کشانده نشده و تعداد زیادی از مدارس این مقطع هنوز هم از روش سنتی استفاده می نمایند. به عنوان یک

قاعده کلی، هدف اصلاحات معرفی درجات انعطاف پذیری بیشتر و بیشتر در آموزش، استفاده از روشهای مخصوص یادگیری نوجوانان، وفق دادن آموزش ابتدایی با نیازهای متغیر روز و افزایش سرعت آهنگ یادگیری فردی در میان نوجوانان تا حد ممکن میباشد. دوره تحصیلات مقطع ابتدایی طوری طراحی و برنامه ریزی شده است که از طریق آن دانش آموزان به مهارتهای ابزاری نظیر تسلط کافی به زبان و ریاضیات دست یابند و چندان دستیابی به دانش واقعی مورد نظر نیست.

برنامه درسی دانش آموزان مقطع ابتدایی متشکل از زبان آلمانی، زبان فرانسه، مشاهده محیط زیست، آموزش جغرافیا، تاریخ و علوم، ریاضیات، دین و اخلاق، تربیت بدنی، موسیقی، صنایع دستی، هنر و آموزش ترافیک و بهداشت میباشد. در مقطع ابتدایی آموزش زبان فرانسه از سال اول اختیاری ولی از سال سوم اجباری می باشد. وزیر آموزش جامعه آلمانی زبان کشور بلژیک تلاشهای زیادی را به کار گرفته تا آموزش زبان فرانسه و آموزش ضمن خدمت معلمان پایه ابتدایی به ویژه زبان فرانسه را بهبود بخشد.

ارزیابی تحصیلی

معلمان مدارس مقطع ابتدایی در قبال ارزشیابی تحصیلی دانش آموزان به طور منظم مسئولیت کامل دارند. از آنجایی که ارزشیابی تحصیلی زمینه ای است که در آن آزادی تعلیم و تربیت هر یک از شبکه های آموزشی تضمن شده است. لذا هر یک از نهادهای سازمان دهنده در معرفی نوع و روش ارزشیابی، به روشی که دلخواه و مطلوب آن است، و مکاتبه گزارش نتایج، تا آنجایی که قوانین و دستورالعملهای مربوطه تعیین کرده اند مختار است.

در طول سال تحصیلی، معلمان برای نظارت بر روند پیشرفت تحصیلی شاگردان خود بر اساس تکالیف شفاهی و کتبی و مشق شب، از ارزیابی قاعده مند مداوم استفاده می کنند.

در پایان سال تحصیلی ، معلم از ارزشیابی جمع بندی استفاده نموده و می تواند برای ارزیابی مجدد از آنان آزمون بعمل آورد. در پایان معلم یا گروه معلمان فعالیت تحصیلی و چنانچه آزمون برگزار شده باشد ، نتایج آزمون دانش آموزان را مورد ارزیابی دقیق قرار داده و راجع به ارتقاء تحصیلی شاگردان به دوره های بالاتر تصمیم گیری می نمایند .

در این روش ، مهارتهای تجزیه و تحلیلی دانش آموز ، استقلال فکری ، روح همکاری و علاقه دانش آموز به انجام فعالیت های فوق العاده نیز مورد ارزیابی کامل قرار می گیرد .

علاوه بر موارد فوق ، کارنامه های تحصیلی به طور منظم والدین و دانش آموزان را از نتایج آزمونها ، پیشرفت تحصیلی و وضعیت انضباطی آگاه می سازد. در مقطع ابتدایی دانش آموزان میتوانند کلاسهای درس را مجدداً پشت سر گذارده اما تکرار بیش از یک سال تقریباً در این مقطع نادر است. دانش آموزانی که در یادگیری دروس مختلف دچار اشکال میشوند میتوانند از همکاری ویژه یک معلم جبرانی بهره گیرند. در مقطع ابتدایی ، چنانچه دانش آموز دوره را با موفقیت پشت سر بگذرانند ، در پایان دوره به وی گواهینامه پایان دوره ابتدایی اعطا میشود.

مدارس با رعایت قوانین دستورالعملهای مربوطه می توانند گواهینامه پایان دوره ابتدایی به دانش آموزان اعطا نمایند و یا از دانش آموزان یک امتحان جامع بخشی بعمل آورند .

این گواهینامه همچنین به اشخاصی اعطا میشود که به طور موفقیت آمیز سال دوره متوسطه یا سال دوم دوره فنی و حرفه ای را پشت سر گذاشته باشد. در پایان دوره دانش آموزانی که دارای مشکل یادگیری هستند میتوانند دوره تحصیلات اجباری مقطع ابتدایی را در ۷ یا ۸ سال پشت سر بگذرانند.

آموزش متوسطه

ساختار آموزشی

آموزش و متوسطه مانند آموزش ابتدایی برای دانش آموزان اجباری می باشد. دوره تمام وقت این مقطع تا سن ۱۸ سالگی و یا تا سنین ۱۶-۱۵ سالگی به طول می انجامد درحالیکه دوره پاره وقت این مقطع تحصیلی نیز تا سن ۱۸ سالگی ادامه داشته و آموزش فنی حرفه ای نیز در آن گنجانیده شده است. برای ورود به دوره تحصیلی متوسطه ازدو روش استفاده میشود :

- براساس روش اول به دانش آموزان اجازه داده می شود با ارائه مدرک پایان دوره تحصیلات ابتدایی به صورت خودکار وبدون هیچگونه محدودیتی وارد اولین سال دوره تحصیلی متوسطه موسوم به آموزش عمومی گردد. همچنین دانش آموزانی که دوره ۶ ساله مقطع ابتدایی را پشت سر گذاشته ولی موفق به کسب گواهینامه پایان دوره نشده اند تحت سری شرایط خاص - موافقت والدین وپیشنهاد مراکز PMS و شورای پذیرش سال اول - میتوانند وارد آن مقطع تحصیلی گردند .
- روش دوم ویژه کسانی است که ۱۲ سال سن داشته ولی گواهینامه سال اول دوره (ب) را در اختیار ندارند.

بنا به موافقت والدین وتوصیه نامه شورای مدرسه انتقال از سال اول دوره (ب) ه سال اول دوره (آ) وبالعس به ترتیب در ۱۵ نوامبر و ۱۵ ژانویه بلامانع است. مدارس این مقطع معمولاً مختلط میباشند. دبیرستانها نیز هیچگونه هزینه دویا شهریه ای از والدین بابت تحصیل دانش آموزان دریافت نمی نمایند. هر مدرسه مقطه متوسطه حدود ۴۰۰-۲۰۰ دانش آموز پذیرش می نماید . این مدارس ممکن است به مدارس ابتدایی چسبیده باشند.

کلاسها درس این مقطع تحصیلی براساس سن دانش آموزان و در بعضی مواقع بر اساس رشته تحصیلی تقسیم بندی می شوند. البته در برخی مواقع نظیر تکرار سال تحصیلی برای دانش آموزان ناموفق، کلاسها ممکن است متشکل از دانش آموزان سنین مختلف باشد.

در مقطع متوسطه تعداد ۳۲ موضوع درسی در هرزنگ ۵۰ دقیقه ای تدریس میشوند. البته لازم به یاد آوری است که در کلاسهای عملی رشته های فنی حرفه ای بین ۳۶-۳۴ موضوع درسی تدریس می گردد. در بخشهای آلمانی زبان بلژیک تعداد ۱۸۲ دبیرستان روزانه وجود داشته و ایام تعطیلات رسمی این مقطع نظیر مقاطع ابتدایی شامل دو هفته تعطیلات کریسمس، دو هفته تعطیلات عید پاک، هشت هفته تعطیلات تابستانی و سه مورد تعطیلات کوتاه مدت میان ترمی میباشد. آموزش متوسطه نوع (ا) بر اساس قانون مصوب ۱۹ جولای سال ۱۹۷۱ م. متشکل از چهار رشته تحصیلی در دو شاخه اصلی به شرح زیر است:

۱. آموزش عمومی

۲. آموزش فنی

۳. آموزش حرفه ای

۴. آموزش هنری

شاخه انتقالی رشته های تحصیلی عمومی، فنی و هنری که هدف آن آماده سازی دانش آموزان برای ورود به دانشگاه ویا ورود به بازا اشتغال است.

شاخه معلوماتی رشته های تحصیلی فنی حرفه ای و هنری که هدف آن آماده سازی دانش آموزان برای مشغول شده به کار و فعالیت بوده که البته به آنان اجازه ورود ه دانشگاه را نیز میدهد.

- آموزش متوسطه نوع (I) از سه دوره دو ساله به شرح ذیل تشکیل شده است :
  - دوره اول که ه دوره تجربی موسوم بوده و مختص دانش آموزان سنین ۱۴-۱۲ سال میباشد .
  - دوره دوم که به دوره تعیین جهت موسوم بوده و ویژه دانش آموزان سنین ۱۴-۱۶ سال است.
  - دوره سوم که به دوره تصمیم گیری موسوم بوده و مخصوص دانش اموزان ۱۸-۱۶ سال است.
- در خلال دوره اول و تا حدودی کمی در دوره سوم انتقال از یک رشته به رشته دیگر امکان پذیر است. البته یک چنین موضوعی راجع به آموزش حرفه ای نیز صدق می کند.

دوره های آموزشی

در اولین سال دوره تجربی، تقریباً همه دانش آموزان دروسی نظیر زبان آلمانی، زبان فرانسه، دین و اخلاق، ریاضیات، تاریخ، جغرافی، علوم، تربت بدنی و هنر را می آموزند.

بعلاوه، در طول هفته ۵ زنگ تحصیلی خالی وجود دارد که مسئولان مدرسه می توانند به صلاحدید خود در در چارچوب مقررات قانونی به موضوعات مورد علاقه اختصاص دهند.

در سال دوم دوه اول همان دروس سال اول بعلاوه دروس دیگری نظیر زبان لاتین، اقتصاد و آموزش فنی هنری به دانش آموزان ارائه می شود. هر درس که طول دوره تحصیلی آن ۱۲ هفته میباشد مستلزم گذراندن ۲ واحد فنی نیز میباشد. درحقیقت آنها همان موضوعات درسی پایه را فرا می گیرند ولی علاوه بر آن تعداد ۱۰-۸ واحد نیز راجع رسم و رسومات مدرسه محل تحصیل و وضعیت اقتصادی - اجتماعی محیطی که در آن واقع شده اند فرا می گیرند .

در سال دوم دوره تحصیلی حرفه ای تعداد ۱۶ موضوع درسی به دانش آموزان ارائه می گردد. البته به این تعداد، مجموع ۱۶ درس دیگر در دو گروه موضوعی نیز اضافه شده است .

هر کدام از دو گروه موضوعی فوق مقدمه ای برای دروس نظری و عملی دوره ه شمار می روند. از ابتدای شروع دوره جهت یابی، چهار نوع آموزش به صورت جداگانه سازماندهی شده اند اگر چه در داخل هر کدام از این آموزشها، علاوه بر انتخاب های متنوعی، یک دوره عمومی وجود دارد که در خلال دوره تصمیم گیری طول دوره آن کاهش یافته است.

بخش عمومی متشکل از دوره پایه می باشد. آموزش پایه که از سال سوم تا ششم به طول می انجامد از موضوعات درسی چون، دین و اخلاق، زبان آلمانی، زبان فرانسه، ریاضیات، تاریخ و جغرافیا و علوم تربیتی در شاخه انتقالی تشکیل گردیده است. در آموزش آکادمیک عموم یک زبان بین المللی دیگر نیز گنجانیده شده است. در برخی از مدارس این جامعه موضوعات مختلف درسی به تدریج به زبان فرانسه نیز تدریس می شوند. علاوه بر بخش عمومی، دانش آموزان موظف هستند یکی از گزینه های زیر را نیز انتخاب نمایند:

شاخه انتقالی

زبان لاتین، زبانهای معاصر، ریاضیات، علوم، اقتصاد، علوم اجتماعی، آموزش فن آوری و تربیت بدنی

شاخه عملی

آزمایشگاه، آب و خاک، صناعات، ساختمان سازی، هتلداری، لباس دوزی، هنرهای زیبا،

اقتصاد، خدمات اجتماعی و علوم

شبکه های آموزشی در انتخاب روش های تدریس کاملاً مختار هستند همچنین از قبل لیستی از موضوعات درسی پیشنهادی در اختیار این شبکه ها قرار میگیرند ولی آنها در استفاده یا عدم استفاده از پیشنهادات فوق کاملاً آزاد هستند. البته یک چنین موضوعی راجع به مواد آموزشی نیز صدق می نماید.

ارزشیابی و تأیید مدارک تحصیلی

در این مقطع شورای مدرسه موسوم به (Klassenrat) - که کمیته ای متشکل از تمام کارمندان آموزشی و گروه مشخصی از دانش آموزان است - مسئولیت کامل ارزشیابی تحصیلی را بر عهده دارد .

این شورا علاوه بر ارزیابی وضعیت پیشرفت تحصیلی مدرسه ، راجع به ارتقاء دانش آموزان مختلف به کلاسهای بالاتر نیز تصمیم گیری مینماید. آن همچنین در صورت لزوم برای دانش آموزان گواهینامه نیز صادر میکند. شورای مدرسه بر اساس فاکتورهای مختلفی نظیر :

- وضعیت تحصیلی گذشته هر دانش آموز
  - نتایج فعالیت کلاسی نظیر امتحانات کتبی و شفاهی مختلف در طول سال تحصیلی
  - اطلاعات مرکز
  - انجام مصاحبه ا والدین و دانش آموزان در این مورد تصمیم گیری می نمایند .
- شورای مدرسه موظف است برای هر کدام از دانش آموزان به صورت منظم جلسه ای ارزشیابی فکری ، اجتماعی و اخلاقی برگزار نماید. نتایج حاصل از ارزشیابی های فوق در طول سال تحصیلی ثبت شده و در ارزشیابی پایانی مورد توجه قرار میگیرند .

انجام ارزشیابی های فوق الذکر اجباری میباشد. در پایان سال تحصیلی شورای مدرسه نسبت به ارتقاء تک تک دانش آموزان به کلاس بالاتر و یا تأخیر و یا عدم ارتقاء آنها تصمیم گیری لازم را اتخاذ میکند. در این بین دانش آموزان ناموفق مجبور هستند مجدداً در همان پایه مشغول به تحصیل شوند و دانش آموزانی که از مشکل یادگیری رنج میبرند از مساعدت یک معلم جبرانی بهره خواهند برد . در پایان دوره به دانش آموزان موفق از طرف مدرسه گواهینامه پایان دوره اعطا می شود و این گواهینامه بایستی به تأیید کمیته ارزشیابی -

که موظف اس اطمینان حاصل نماید که مدارس از دستورالعملهای مروطه و سازمان مطالعات درسی تبعیت نموده اند - برسد . در پایان سا سوم دوره عمومی یافتن ویا سال چهارم آموزش حرفه ای ، دانش آموزان موفق گواهینامه تحصیلات متوسطه پایان دوره موسوم به Befähigungsnach Weis میشوند .

همچنین به دانش آموزانی که با موفقیت ۶ سال تحصیلی دوره تحصیلی دوره عمومی یافتنی را پشت سر بگذرانند ، گواهینامه پایان دوره تحصیلات متوسطه درجه یک اعطا می شود .

در دوره حرفه ای در پایان سال ۶ تحصیل دو نوع گواهینامه به نام های گواهینامه تحصیلی Studien Zeugnis و گواهینامه فنی به دانش آموزان اعطا میشود . حال چنانچه دانش آموزان این دوره تحصیلی سال ۷ آن را نیز پشت سر بگذارند به آنان گواهینامه پایان دوره تحصیلات متوسطه درجه یک اعطا می گردد .

آموزش عالی

ساختار آموزشی

در بخش آلمانی زبان بلژیک تنها یک نوع آموزش عالی موسوم ه آموزش عالی فشرده و کوتاه مدت و آموزش کوتاه مدت غیردانشگاهی وجود دارد . دانش آموزان علاقمند گذراندن دوره های آموزش عالی بلندمدت مجبور هستند در بخش فرانسه زبان، هلندی زبان ویا کشور آلمان به این کار مبادرت نمایند، بیشتر دانش آموزان علاقمند بخش فرانسه زبان برای این امر انتخاب می نایند و همین خود دلیل آموزش زبان فرانسه از مقطع ابتدایی به بعد در جامعه آلمانی زبان است .

سال تحصیلی

سال تحصیلی موسسات آموزش عالی ایالات آلمانی زبان کشور بلژیک از ۱۵ سپتامبر و اول ماه اکتبر آغاز شده و مجموعاً سی هفته به طول می انجامد.

دوره های تحصیلی

آموزش عالی فشرده و کوتاه مدت در یک دوره مطالعاتی منفرد ۳ یا ۴ ساله به علاقمندان ارائه می شود که در پایان به دیپلم دوره مربوطه ختم شده و از طریق آن دانشجو میتواند به صورت مستقیم به یک حرفه یا شغل درخش آلمانی زبان دسترسی پیدا نماید. این نوع آموزش شامل دو دوره مطالعاتی پیراپزشکی و آموزش تعلیم و تربیت می باشد. در پایان این دوره تحصیلی عالی گواهینامه مشاغل مختلف نظیر پرستاری، کودکیاری و آموزگاری به علاقمندان اعطا میشود.

پذیرش تحصیلی

نحوه پذیرش

برای ورود به دوره های بلندمدت آموزش عالی داشتن دیپلم متوسطه درجه ۱ الزامی است .

ارزیابی تحصیلی

در پایان هر سال تحصیلی از دانشجویان از مومن بعمل آمده و از طریق نتایج آنها مشخص می گردد که آیا دانشجو می تواند به سال بعدی تحصیلی وارد شود یا خیر ؟
آزمونهای دانشگاهی براساس شماری از قوانین سازمانی و مدیریتی تهیه و تنظیم میشوند.

در هر سال دو آزمون مختلف برگزار شده و دانشجویان نمیتوانند در دو سال تحصیلی تا چهار بار در یک

آزمون شرکت نمایند و موظف هستند آنها را پشت سر هم بگذرانند.

در پایان سال تحصیلی :

- چنانچه دانشجو از هر آزمون ۵۰٪ نمره و از کل آزمون ۶۰٪ آن را کسب کرده باشد می تواند به سال بعدی تحصیل وارد گردد .

- چنانچه دانشجو در جلسه دوم آزمون با استانداردهای مورد نظریات برگزار کننده امتحانات تطابق نداشته باشد ملزم است آن را مجدداً پشت سر بگذرانند.

چنانچه دانشجو حد نصاب لازم را کسب ننماید موظف است مجدداً سال تحصیلی را تکرار نماید

در پایان هر دو سال تحصیلی با توجه به مجموع نتایج کسب شده از آزمونها به دانشجو مدرک پایانی

دوره اعطا میشود البته کسب مدرک تحصیلی مستلزم قبولی در امتحانات پایان سال و ارائه یک پروژه یا

تز تحقیقاتی نیز میباشد . همچنین یاد آوری می شود که قبل از ارزشیابی نهایی، پرونده تحصیلی

دانشجو از لحاظ عملکرد نظری و عملی مورد مطالعه قرار میگیرد

آموزش معلمان

آموزش مربیان پیش دبستانی

مربیان مهد کودک یک دوره تحصیلی سه ساله همزمان نظری و عملی ویژه معلمان در یک موسسه

آموزش عالی را پشت سر میگذارند که به دیپلم آموزش ختم میشود. نهادهای سازمان دهنده موسسات

آموزشی مربیان کودکان را به استخدام خود درمی آورند.

این قبیل مربیان میتوانند به دو صورت تمام وقت و پاره وقت به فعالیت مشغول شوند. مربیان کودکان و نوجوانان به شرکت در دوره های ضمن خدمت نبوده ولی در هر سال به طور معمول سه روز آموزش ضمن خدمت وجود دارد که معلمان در آن شرکت می نمایند.

نرخ کودکان، مربیان و مراکز آموزش پیش دبستانی بر مبنای سطوح مختلف منطقه ای طی سال ۱۹۹۲

مدارس	معلمان *	دانش آموزان	
۱۰	۴۲	۶۹۹	مدارس ایالتی
-	-	-	مدارس استانی
۵۱	۱۴۹	۲۰۱۱	مدارس بخشی
۴	۱۹	۲۱۷	مدارس آزاد

علامت ستاره دار نشانگر معلمان تمام وقت یا پاره وقت میباشد .

آموزش معلمان ابتدایی

در بیشتر مواقع ، معلمان ابتدایی به نسبت کلاسهای درس تقسیم بندی شده هر معلم تمام آموزش را بر عهده می گیرد ولی در دوره سوم آموزش مقطع ابتدایی بر اساس تقسیم بندی شده و هر معلم تنها به تدریس یک موضوع درسی می پردازد. همچنین برخی از دروس نظیر زبان، تربیت بدنی ، صنایع دستی و هنر توسط معلمان ویژه و یا جبرانی تدریس میشوند. معلمان مقطع ابتدایی در یک مرکز ویژه تربیت معلم آموزشهای لازم و اولیه را طی سه سال فرا میگیرند .

در این دوره به آنان دیپلم تدریس در مقطع ابتدایی اعطا میگردد. معلمان مقطع ابتدایی ملزم به شرکت در کلاسهای ویژه ضمن خدمت نیستند ولی در طول هر سال تحصیلی سه روز در بعضی از مراکز ویژه ده روز آموزش ضمن خدمت برای آنان برگزار میشود. همچنین یاد آوری می شود که معلمان این مقطع

تحصیلی می توانند به دو صورت تمام وقت و یا پاره وقت مشغول تدریس شده و نهادهای سازمان دهنده مدارس آنان را به استخدام خود در آورند .

نرخ دانش آموزان، معلمان و مراکز آموزش ابتدایی بر مبنای سطوح مختلف منطقه ای طی سال ۱۹۹۲

مدارس	معلمین *	دانش آموزان	
۱۰	۱۰۱	۱۳۰۰	مدارس ایالتی
-	-	-	مدارس استانی
۵۱	۲۹۴	۲۹۹۰	مدارس بخشی
۵	۶۴	۶۶۱	مدارس آزاد

علامت ستاره نمایشگر شمار معلمین پاره وقت و تمام وقت است .

آموزش معلمین متوسطه

از آنجایی که در بخش آلمانی زبانی کشور بلژیک هیچگونه دانشگاه و یا مرکز تربت معلمی ویژه معلمین مقطع متوسطه وجود ندارد به همین دلیل معلمین این مقطع در بخش فرانسه زبان کشور آموزش داده میشوند . در مقطع متوسطه ، معلمین تخصصی بوده و هر کدام از آنها در یک موضوع درسی بخصوص مشغول تدریس می گردد. معلمین برای استخدام دایم در این مقطع بایستی حایز یکی از شرایط باشند :

بر خور داری از دیپلم تدریس متوسطه درجه ۲ موسوم به AESI

این دیپلم به دانشجویانی اعطا میشود که با موفقیت دوره سه ساله تربیت معلم را در یکی از موسسات تربیت معلم پشت سر گذاشته و دارنده آن تعلیم تربیت بوده و دانشجو در خلال آن به مطالعه یک یا دو موضوع بخصوصی درسی می پردازند. در سال سوم اسن دوره بیش از نیمی از زمان تحصیل به آموزش متون آموزگاری اختصاص داده می شوند .

دپلم تدریس مقطع متوسطه درجه ۱ موسوم به AESS

این گواهینامه حداقل بعد از پشت سر گذاشتن ۴ سال تحصیلی ویژه تربیت معلم در یک دانشگاه معتبر به متقاضی اعطا می شود و دارنده آن مجاز به تدریس در دوهر سه ساله دوم مقطع متوسطه است. دوره چهار یا ۵ ساله تربیت معلمین مقطع متوسطه همراه با آموزش متون تدریس نیز می باشد ، البته آموزش تعلیم و تربیت به صورت تمام وقت نبوده و ممکن است به موازات دوره از سال سوم یا بعد از تکمیل آن به صورت یک دوره پاره وقت دو ساله ارائه شود. معلمین ویژه آموزش دوره های فنی حرفه ای را مقطع متوسطه - که هیچگونه دوره تحصیلی تمامی وقتی را پشت سر نمی گذارند - ممکن است از طریق دوره های پاره وقت تربیت معلم به یک چنین کاری مبادرت ورزند. این دوره تحصیلی شامل آموزش نظری و عملی ویژه فنون تدریس و تعلیم و تربیت بوده و در پایان دانشجو موفق به کسب گواهینامه صلاحیت تدریس می گردد. معلمین مقطع متوسطه به دو صورت پاره وقت و یا تمام وقت مشغول تدریس می شوند. استخدام معلمین از طریق نهادهای سازمان دهنده صورت می پذیرد .

همچنین نهادهای فوق برای تمام معلمین این مقطع دوره های ویژه آموزش ضمن خدمت برگزار می

نمایند.

نرخ دانش آموزان، معلمین و مراکز آموزش متوسطه بر مبنای سطوح مختلف منطقه ای طی سال ۱۹۹۲

مدارس	معلمین*	دانش آموزان	
۵	۳۰۶	۱۵۰۷	مدارس ایالتی
-	-	-	مدارس استانی
۱	۵۰	۲۲۷	مدارس بخشیشی
۸	۳۲۹	۲۰۰۷	مدارس آزاد

علامت ستاره نشانگر شمار معلمین تمام وقت و یا پاره وقت است .

آموزش فنی و حرفه ای

ساختار آموزشی

- دوره تحصیلات پایه

در چارچوب دوره تحصیلات اجباری ، آموزش جوانان زیر ۱۸ سال در زیر مجموعه آموزش فنی حرفه

ای به صورتهای ذیل انجام می پذیرد:

- آموزش پاره وقت

بر اساس ماده قانون مصوب ۲۹ ژوئن سال ۱۹۸۳ میلادی ویژه دوره تحصیلات اجباری ، آموزش

اجباری پاره وقت در سال ۱۹۸۴ میلادی برای جوانان مکعرفی گردید که به سن ۱۶-۱۵ سال رسیده و یا

دو سال از دوره ۶ ساله مقطع متوسطه را پشت سر گذاشته باشند .

همچنین دانش آموزانی که مایل به گذراندن آموزش تمام وقت نباشند میتوانند در یکی از مراکز

ویژه آموزش پاره وقت مشغول تحصیلی گردند. مراکز آموزش پاره وقت دوره هایی را برگزاری می

نمایند که ترکیبی از آموزش عمومی شامل آموزش فردی و اجتماعی همراه با آماده سازی آنان برای

ورود به بازار اشتغال است. محتوای درسی این قبیل دوره ها محدود بودن و برای ادامه تحصیلات تمام

وقت طراحی و تنظیم شده اند. همچنین این مراکز به یک مدرسه تمام وقت ویژه آموزش فنی / حرفه ای

متوسطه وابسته می باشد . آموزش پاره وقت در طول سال تحصیلی در ۶۰۰ زنگ تحصیلی ۵۰ دقیقه

ای ارائه می شود و در کل حداقل ۲۰ هفته به طول می انجامد. این نوع آموزش در سال اول تحصیل

برای جوانان ۱۵-۱۶ سال ۳۶۰ ساعته و در دو سال بعدی ۲۴۰ ساعته است. همچنین یادآوری می

شود که این نوع آموزش به صورت ۱۵ ساعته در هفته و بر اساس نیاز برای دروسی جچون زبان فرانسه

وهلندی ، ریاضیات و آموزش فردی اجتماعی در ۸ ساعت و برای آموزش فن آوری در ۱۷ ساعت ارائه می گردد. زمان باقی مانده دوره ممکن است در یک شرکت و به صورت کار آموزی طی گردد. میزان زمان اختصاص داده شده به آموزش دروس عمومی و آموزش فنی تقریباً به عهده مدیر مرکز آموزش بوده و وی با توجه به خصوصیات و تواناییهای شاگردان خود در این باره تصمیم گیری می نماید. آموزش پاره وقت متوطه ممکن است در خارج از ساعات درسی مدارس آموزشی تمام وقت به علاقمندان ارائه شود برای گذراندن این دوره معمولاً از اوقات تعطیلی و عصرگاهی نیز استفاده می شود. آموزش پاره وقت به دو گواهینامه کاربردی و تحصیلی ختم میشود. بعبارت دیگر دانش آموز میتواند از طریق گواهینامه تحصیلی، تحصیلات متوسطه را ادامه داده و از طریق گواهینامه کاربردی در بازار کار

مشغول فعالیت گردد

• کار آموزی بخش SME

کار آموزی یک شکل تأیید شده از تحصیلات اجباری پاره وقت است . این دوره مختص جوانان ۱۵ ساله ای است که دو سال از دوره تحصیلات متوسطه عمومی فنی حرفه ای متوسطه را با موفقیت پشت سر گذاشته اند و یا در آزمون ورودی حد نصاب لازم را کس کرده اند و یا در نهایت به سن ۱۶ سالگی رسیده باشند .

هدف از ان دوره تربیت جوانانی برای ورود به ازرا اشتغال است دوره کار آموزی سه سال به طول می انجامد. آموزش نظری فنی حرفه ای در خلال سال اول تحصیلی ۳۶۰ ساعت و در خلال دو سال بعدی تحصیل ۲۴۰ ساعت به طول خواهد انجامید

بعد از آن فرد کار آموز ۴-۳,۵ روز در هفته را در یک شرکت طرف قرار اد به صورت کا عملی خواهد گذراند. قرار دادهای کار آموزی ممکن است در نهایت برای تصدی مشاغلی که مربوط به بازرگانی، تجارت، صنایع کوچک، صنعتگری و مشاغل غیر صنعتی در خش خدمات میباشد ، منعقد شوند. این دوره مشغول ارزشیابی مداوم بوده و در پایان دوره از فرد کار آموز امتحان بعمل می آید. وزیر ایالت طول دوره آموزشی هر کدام از گروه های شغلی را در خلال یک دوره ۳-۱ ساله تعیین می نماید. یادآوری می شود که شرکت های علاقمند به برگزاری دوره های کار آموزی هر ساله بر اساس شاخص بهای مصرف کننده مبلغی را به عنوان کمک به برگزاری دوره های کار آموزش به این بخش می پردازند .

• کار آموزی صنعتی

مشاوره آموزشی

نهادهای مشاوره ای

کمیسیون تعلیم و تربیت موسوم به Padagogisch Kommission مسئولیت ارایه مشاوره به وزیر آموزش را برعهده دارد. این کمیسیون متشکل از نمایندگان نهادهای سازمان دهنده مختلف که سرویس دپارتمان آموزش در امر آموزش ضمن خدمت میباشد. سرویس بازرسی و نظارت موسسات و انجمن های مختلف آموزش عالی است. لازم به یاد آوری است که این کمیسیون بیشتر راجع به پروژه های آموزشی و آموزش ضمن خدمت به وزیر آموزش مشاوره می دهد. مراکز مشاوره روانی، پزشکی و اجتماع موسوم به PMS مسئولیت راهنمایی و دادن مشاوره به دانش آموزان مقاطع مختلف تحصیلی پیش

دبستانی، ابتدایی، متوسطه و پیش دانشگاهی را برعهده دارد. این مراکز همچنین مسئولیت بازرسی بهداشتی مدارس را نیز بر عهده دارند.

مراکز فوق مستقل از مدارس بوده ولی با خانواده های دانش آموزان و مدارس به صورت نزدیکی همکاری مینمایند. هر کدام از مراکز فوق متشکل از یک تیم چند منظوره از روانشناسان و مشاورین آموزش، مشاورین اجتماعی، پرستاران و پزشکان متخصص میباشد.

هر کدام از تیمهای فوق الذکر در زمینه مربوط به خود به مدارس، والدین و دانش آموزان راهنماییهای لازم را ارائه می دهند. مراکز مشاوره فوق برای دستیابی مناسب به اهداف خود دانش آموز را از مرحله پیش دبستانی تا پایان دوره تحصیلی متوسطه همراهی می نمایند

در جامعه آلمانی ربان کشور بلژیک انجام فعالیتهای آموزشی مختلف و متنوع به دانش آموزان جوان کمک می نمایند تا آنان بتوانند برای آینده زندگی و شغل مورد علاقه خود بهتر برنامه ریزی نمایند. مراکز PMS نیز در این راستا با استفاده از نرم افزارهای مختلف رایانه ای نظیر CHOIX و دیگر ابزار الکتونیک نظیر MOBIL-biz که نمایشگاه اطلاع رسانی سیار راجع به مشاغل موجود در کشور بلژیک میباشد، به دانش آموزان کمک مینماید تا دوره های تحصیلی و شغلی خود را به صورت مناسب انتخاب نمایند.

مدیریت آموزشی

توزیع مسئولیت ها

اصلاحات بعمل آمده در قانون اساسی کشوری سالهای ۱۹۸۰ و ۱۹۸۹ موجب انتقال مسئولیت

آموزش از دوش دولت مرکزی به دوش جوامع سه گانه کشور گردید. از اول ژانویه سال ۱۹۸۹ میلادی به این

سو، بر اساس نقض قانون اساسی کشور تنها سه وظیفه آموزشی ذیل به دولت مرکزی تفویض گردید :

- تعیین آغاز و خاتمه سال تحصیلی دوره تحصیلات پایه

- شرایط اعطای گواهینامه های تحصیلی

- تفویض مسوولیت تعیین میزان و اعطای حقوق و دستمزد معلمین به دولت فدرال

در نتیجه تمام دیگر شئونات آموزشی به جوامع سه گانه واگذار گردیده است . این جوامع در ناحیه

زبانی مخصوص به خود مسئولیت آموزش شهروندان را بر عهده دارند .

مسئولیت های آموزشی هر جامعه بر عهده مجلس محلی، دولت محلی و وزیر آموزش میباشد. در این

بین مجلس و وظیفه قانونگذاری آموزشی و وزیر آموزش و وظیفه اجرای قوانین آموزشی مجلس را بر عهده

دارند. دولت فدرال بلژیک بر اساس ملاک های تعیین شده طبق قانون شماره ۱۶ مصوب ۱۶ ژانویه سال

۱۹۸۹ م، نظام مالیاتی کل کشور را تعیین نموده و بودجه مورد نیاز جوامع سه گانه را در اختیار نهادهای

قانونی آنها قرار میدهند و در این بین میزان بودجه سالانه بخش آموزش بر پایه میزان تعیین شده در سال

۱۹۸۹ میلادی محاسبه شده و هر سال به نسبت جمعیت کل کشور تغییر مییابد. در سال ۱۹۸۹ جامعه هلندی

زبان کشور از مجموع بودجه آموزش کل کشور مقدار ۵۶٪ و جامعه فرانسه زبان و آلمانی زبان

میزان ۴۳/۸٪ را جذب نموده اند. البته خاطر نشان میشود که جامعه آلمانی زبان بلژیک بر اساس یک ماده

قانون ویژه میزان بودجه مورد نیاز خود را دریافت مینماید. علاوه بر موارد فوق ، جوامع همچنین مسئولیت دوره های کارآموزی ویژه مشاغل موجود را نیز برعهده دارند.

شهریه دانشجویی

دانشجویان هر سال شهریه تحصیلی خود را به طور منظم میپردازند ولی از محل بودجه ایالت به آنان در این امر کمک مالی اعطا میشود .

اصول و اهداف آموزشی

اصل کلی آموزش و پرورش در بلژیک تأمین عدالت اجتماعی و آموزش همه جانبه فردی برای تمامی افراد جامعه ، تأمین آموزش عمومی بر مبنای دنیای واقعی و تأمین آموزش حرفه ای گسترده با هدف ورود افراد به دنیای کار است .

اولویتها و علایق آموزشی

از جمله مهمترین اولویتهای آموزشی بلژیک طی دهه اخیر میتوان از موارد ذیل نام برد:

- استقلال و پاسخگویی مؤسسات آموزشی برای تلاش در جهت کارآیی و اثربخشی آموزشی
- مراقبت گسترده از دانش آموزان متعلق به قشرهای آسیب پذیر جامعه
- آموزش بزرگسالان و آموزش مداوم در پاسخگویی به روندهای در حال تغییر جامعه همچون نیازهای جدید در بازار کار
- تأمین کیفیت بالای آموزشی از طریق افزایش بودجه و سایر کمکهای حمایتی از آموزش

قوانین آموزشی

از جمله مهمترین قوانین آموزشی بلژیک میتوان از موارد ذیل نام برد:

- ماده ۲۴ قانون اساسی بلژیک
- قانون مربوط به زبان آموزش
- قانون دولت فلاندر در خصوص آموزش پیش از دبستان و آموزش ابتدایی
- -بیانیه ژوئیه ۱۹۹۱ در مورد ساختار و وظایف در سطوح مختلف آموزش و پرورش
- بیانیه ژوئیه ۱۹۹۰ در مورد مراکز آموزش پایه
- بیانیه مارس ۱۹۹۱ در مورد موقعیت قانونی کارکنان آموزشی
- بیانیه تربیت معلم و آموزش ضمن خدمت
- قانون سپتامبر ۱۹۹۴ در مورد خط مشی آموزشی
- قانون آموزش پایه

مدیریت آموزشی

سطوح مدیریتی

بالاترین سطح مدیریت در آموزش و پرورش بلژیک دپارتمان آموزش و پرورش وزارت جامعه فلمیش است. در دومین سطح شورای مستقل آموزش و پرورشش جامعه است که این شورا از یک هیأت مرکزی و تعدادی هیأت های محلی تشکیل شده است. آخرین سطح مدیریت در امور آموزشی هیأت های آموزشی خود مدارس هستند که هر مدرسه دارای یک هیأت آموزشی است .

هزینه های آموزشی

طبق آمار سال ۱۹۹۶، هزینه های جاری آموزشی بلژیک بر ۲۵۶۰۰۲ میلیون فرانک (۳/۱ درصد

تولید ناخالص ملی) بالغ می گردد.

هزینه های عمومی بر امینای سطوح مختلف آموزشی طی سال ۱۹۹۴

- پیش دبستانی : ۸/۷ درصد
- اولین سطح : ۲۱/۱ درصد
- دومین سطح : ۴۶/۹ درصد
- سومین سطح : ۲۰/۳ درصد